

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

**Diplomsko delo
visokošolskega programa**

**PRIMERJAVA GOSPODARSKO INTERESNEGA
ZDRUŽENJA IN ZADRUGE**

Nataša Sternad

Ljubljana, junij 2009

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo
visokošolskega programa

**PRIMERJAVA GOSPODARSKO INTERESNEGA ZDRUŽENJA IN
ZADRUGE**

Kandidatka: Nataša Sternad
Št. Indeksa: 33310

Mentor: mag. Niko Abrahamsberg

Ljubljana, junij 2009

POVZETEK

Diplomsko delo je namenjeno primerjavi zadruga in gospodarsko interesnega združenja. Kakšni so vzroki oziroma povodi in potrebe, da člani ustanovijo eno od teh oblik, saj obe namreč temeljita na članstvu.

V čem sta si podobni in kje se razlikujeta. Sta res potrebni obe obliki, ali pa bi se kateri od teh lahko odpovedali. Katera ima daljšo tradicijo in večjo vlogo na slovenskem trgu in kaj bi pomenilo, če bi katera od teh oblik prenehala obstajati. Pravno sta obe obliki opredeljeni v Zakonu o gospodarskih družbah (ZGD-1). Zadrugo pa še posebej obravnava Zakon o zadrugah (ZZad).

Predstavljene bodo posebnosti in opozorjeno bo na nejasnosti. Predvsem pa se bo skušalo dokazati, da sta obe obliki potrebni za člane kot tudi, da sta potrebni na slovenskem trgu. Tako si danes ne moremo predstavljati, da ne bi delovale zadruga po tako dolgi tradiciji.

Mislim, da bi odsotnost teh dveh pravno organizacijskih oblik, ki obstajata, otežilo ne samo delo gospodarskih subjektov, temveč omejilo dejavnost slovenskih kmetov.

Ključne besede:

Zadruga, člani, delež, kooperanti, gospodarsko interesno združenje, Zakon o gospodarskih družbah, Zakon o zadrugah

ZUSAMMENFASSUNG

Die Diplomarbeit ist für den Vergleich der Genossenschaft mit dem Geschäftsinteresse der Vereinigung bestimmt. Welche Ursachen und Anlässe, beziehungsweise Bedürfnisse bestehen, damit die Mitglieder eine von dieser Form gründen, weil beide nämlich auf der Mitgliedschaft basieren..

Wo sind sie ähnlich und wo unterscheiden sie sich? Sind tatsächlich beide Formen notwendig, oder könnten wir vielleicht auf eine verzichten? Welche hat eine längere Tradition und größere Rolle auf dem Slowenischen Markt und was würde es bedeuten wenn eine dieser Formen aufhört zu existieren? Gesetzlich sind beide Formen im Gesetz der Wirtschaftsgesellschaft bestimmt. Das Gesetz der Genossenschaft befasst sich insbesondere mit der Genossenschaft.

Es werden die Besonderheiten vorgestellt und es wird auf die Unklarheiten aufmerksam gemacht. Vor allem wird man es versuchen zu beweisen, dass beide Formen notwendig sind für die Mitglieder als auch für den slowenischen Markt. So können wir uns heute nicht vorstellen, dass diese Genossenschaften nach so einer langen Tradition nicht tätig wären.

Ich meine, dass die Abwesenheit dieser beiden gesetzlichen Rechtsorganisationsformen, die bestehen, die Arbeit der Wirtschaftssubjekte erschweren sowie die Tätigkeit der slowenischen Bauern einschränken.

Schlüsselworte:

die Genossenschaft, die Mitglieder(die Mitgliedschaft), der Anteil, die Zulieferer, das Geschäftsinteresse der Vereinigung(der Genossenschaften), das Gesetz, der Wirtschaftsgesellschaften, das Gesetz der Genossenschaften

KAZALO

POVZETEK	II
ZUSAMMENFASSUNG	III
KAZALO	IV
1 UVOD	1
2 ZGODOVINA NASTANKA ZADRUG IN GOSPODARSKO INTERESNIH ZDRUŽENJ	3
3 SPLOŠNA OPREDELITEV GOSPODARSKO INTERESNEGA ZDRUŽENJA IN ZADRUGE	6
3.1 GOSPODARSKO INTERESNO ZDRUŽENJE IN ZADRUGA KOT PRAVNA OSEBA IN KOT ORGANIZACIJA	6
3.2 ČLANSTVO, SODELOVANJE IN UPRAVLJANJE ČLANOV IN POSPEŠEVANJE GOSPODARSKIH KORISTI ČLANOV KOT GLAVNI NAMEN	7
3.3 UDELEŽBA GOSPODARSKO INTERESNEGA ZDRUŽENJA IN ZADRUGE V DRUGIH PRAVNIH OSEBAH	10
4 USTANOVITEV IN CILJI GOSPODARSKO INTERESNEGA ZDRUŽENJA IN ZADRUGE	12
4.1 USTANOVITEV IN AKT O USTANOVITVI	12
4.2 PRAVILA UPRAVLJANJA (DELOVANJA)	14
4.3 USTANOVITVENI KAPITAL	15
4.4 ODGOVORNOST ZA OBVEZNOSTI	16
5 FIRMA, SEDEŽ, DEJAVNOST IN VPIS V REGISTER	19
5.1 FIRMA, SEDEŽ IN DEJAVNOST	19
5.2 VPIS V REGISTER	21
6 ORGANI IN NJIHOVA ODGOVORNOST	23
6.1 FUNKCIJE ORGANOV GOSPODARSKO INTERESNEGA ZDRUŽENJA IN ZADRUGE	23
6.1.1 Skupščina in občni zbor	23
6.1.1.1 Sestava skupščine in občnega zbora	25
6.1.1.2 Način sklica, sklepčnost in zapisnik	26
6.2 POSLOVODSTVO IN UPRAVA	27
6.3 ZASTOPANJE	31
7 PREMOŽENJE GOSPODARSKO INTERESNEGA ZDRUŽENJA IN ZADRUGE	34

7.1	OBVEZNI IN PROSTOVOLJNI DELEŽI IN NJIHOVA VIŠINA	34
7.2	VODENJE POSLOVNIH KNJIG	35
8	PRENEHANJE IN PREOBLIKOVANJE GOSPODARSKO INTERESNEGA ZDRUŽENJA IN ZADRUGE	37
8.1	VZROKI ZA PRENEHANJE IN PRAVNE POSLEDICE PRENEHANJA	37
8.2	PREOBLIKOVANJE	37
8.3	POSEBNOSTI LASTNINJENJA	39
9	ŠTEVILO GOSPODARSKO INTERESNIH ZDRUŽENJ IN ZADRUG NA SLOVENSKEM PODROČJU	40
9.1	PRIMERJAVA ŠTEVILA GOSPODARSKO INTERESNIH ZDRUŽENJ IN ZADRUG (GRAF)	41
9.2	PODROČJA DELOVANJA GOSPODARSKO INTERESNIH ZDRUŽENJ (GRAF)	43
9.3	PODROČJA DELOVANJA ZADRUG (GRAF)	44
10	ZAKLJUČEK	45
10.1	POVZETI STRNJENI REZULTATI RAZISKOVANJA	45
10.2	PREDLOGI	46
	LITERATURA	48
	VIRI	49
	SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC	50
	IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA	51

1 UVOD

Že v naslovu diplomske naloge je opredeljena vsebina, to je primerjava zadruga in gospodarsko interesnega združenja. V nalogi ugotavljam, kako se zakonske razlike odražajo v praksi, kateri krovni zakoni urejajo njuno delovanje in kje dobimo odgovore na vprašanja, ki podrobneje urejajo to področje.

Zadružništvo ima pri nas več kot stoletno tradicijo. Zadruga so v prvi fazi, ustanavljali kot posojilnice oziroma kreditne organizacije. Dejavnost so kasneje razširili v pomoč kmetom pri prodaji kmetijskih pridelkov in lesa temu pa dodali še svetovalno službo, ki je kmetom pomagala in svetovala. Tako je kmetijstvo tudi pri nas napredovalo.

Največji razcvet, po številu zadrug in tudi številu članov, doživi zadružništvo v obdobju socializma. S spremembami v zakonodaji in določenimi omejitvami, pa se število zadrug kasneje zmanjša. V socializmu je bilo njihovo premoženje podržavljeno in kasneje spet vrnjeno.

Gospodarsko interesna združenja so nastala več kot sto let kasneje, in sicer predvsem zaradi vedno novih sprememb v poslovnem svetu, zaradi vedno bolj konkurenčnega okolja, v katerem morajo delovati podjetja. Spremlja jih nenehen tehnološki in informacijski razvoj, ta povzroča spreminjanje notranjega in zunanjega okolja podjetij. Potrebno je, da se podjetja prilagajajo potrebam na trgu in s tem izboljšajo ali ohranijo svoj položaj.

Veliko oporo podjetjem dajejo razna panožna združenja, med katere štejemo tudi gospodarsko interesna združenja, ki spremljajo razmere na domačem in tujem trgu in tako z nasveti, izobraževanji in priporočenimi smernicami razvoja pomagajo, pri sprejemanju pomembnih odločitev, svojim članom. S tem pripomorejo, da se zaradi same dinamike, ki zahteva spremembe, podjetje hitreje odzove in tako sledi spremembam in potrebam na trgu.

Osnovni cilj diplomske naloge je ugotoviti prednosti, pomanjkljivosti, pojasniti nejasnosti teh dveh organizacijskih oblik in vzroke za poslovno odločitev, ki privede do ustanovitve ene od njiju. Primerjava je narejena na teoretični osnovi, podkrepjena z dokazi iz prakse. Predstavljeni sta Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o. in Gospodarsko interesno združenje Kranjska klobasa. Obe imata sorazmerno dolgo tradicijo na slovenskem trgu in predstavljata pomemben delež pri delovanju teh pravnoorganizacijskih oblik.

Predstavljena je problematika smiselnosti obstoja teh dveh oblik v Sloveniji, njuna vloga organizacije in izpolnjevanje le-te. Podana je primerjava in ocena o tem katero v Sloveniji bolj potrebujemo, sta potrebni prav obe obliki v takšni organiziranosti ali bi se kateri od teh lahko tudi odpovedali?

Podana je ocena o tem ali sta dovolj jasno zakonsko definirani, ali bi na tem področju potrebovali določene dopolnitve, da bi organizaciji bolje izpolnjevali cilj zaradi katerega sta ustanovljeni. Pojasnjeno je ali odigrata svojo praktično vlogo in ali sta samo registrirani za opravljanje te dejavnosti ter v praksi vloge ne izvajata. V preteklosti se je namreč že pokazala potreba po kakšni podobni organizacijski obliki, kasneje po ustanovitvi, pa so kar zamrle, ne da bi sploh pričele normalno delovati.

Kot je že v predgovoru zapisano, predstavljam dejstva, opozarjam na posebnosti in nejasnosti. Predvsem pa poizkušam potrditi, da sta obe obliki pomembni na trgu. Mislim, da bi njuna odsotnost otežila delo gospodarskim subjektom in omejila dejavnost slovenskih kmetov.

Pri raziskovanju sem uporabila primerjalno analizo z opisovanjem dejstev, podkrepjeno s praktičnimi podatki iz opisanih organizacij in osebna spoznanja ter sklepanja na osnovi napisanih dejstev.

Obe organizacijski obliki lahko preučujemo in primerjamo iz več vidikov, kot pravno osebo z vsemi pravili ustanovitve, delovanja, prenehanja in preoblikovanja. V diplomskem delu je v največji meri predstavljena prav ta primerjava. Pomembnost organizacijskih oblik iz zgodovinskega gledišča, pa je le okvirno in obrobno obdelana v drugem poglavju.

Deloma je narejena primerjava tudi iz sociološkega vidika, kjer sta organizacijski obliki predstavljeni kot skupina s cilji in notranjo strukturo. Predstavljena je tudi njuna povezava z drugimi organizacijami.

Poudarek diplomske naloge je predvsem na ugotovitvah iz same primerjave o pomembnosti organizacijskih oblik in o dejanskem obsegu ter pojavljanju na slovenskem tržišču.

2 ZGODOVINA NASTANKA ZADRUG IN GOSPODARSKO INTERESNIH ZDRUŽENJ

Pri Kmetijski zadruzi Šmarje z.o.o. , sem ugotovila, da je bila zadruga ustanovljena že leta 1869, najprej kot posojilnica in od leta 1893 kreditna zadruga namenjena kmetom. Na spletnih straneh Zadružne zveze Slovenije, pa nastanek prve zadruge sicer pomaknejo v leto 1872, ko naj bi bila v Ljutomeru ustanovljena prva kreditna zadruga.

Predvidevam, da obstajajo različni podatki o prvem nastanku tovrstne organizacijske oblike. Med prebiranjem vira sem namreč ugotovila, da je obvezna združenja rokodelcev predpisal obrtni red že leta 1859. Takrat so pri nas dozorele gospodarske in družbene razmere za razvoj kmečkega zadružništva.

Najprej so ustanavljali zadružne hranilnice (kreditne), kasneje kmetijske in gozdarske zadruge v mestih in trgih. Ustanavljali so jih narodno zavedni izobraženci, trgovci in večji kmetje. S tem jim je uspelo znižati obrestne mere in zagotoviti kmetom dostop do kreditov.

Po prvi svetovni vojni so mlekarske, gozdarske in druge zadruge izgubile precejšen del trga za svoje proizvode. Razvijati se je začelo potrošniško zadružništvo. Druga svetovna vojna, pomeni omejitev in preoblikovanje zadružništva, tako da je zadružništvo postalo opora državnemu gospodarskemu sektorju.

Leta 1946 je bil sprejet temeljni zakon o zadrugah. To je bilo obdobje agrarne reforme in kolonializacije.

Z uvedbo samoupravljanja postanejo zadruge množične, poslovno dobro povezane in učinkovite organizacije, v katere se vključujejo skorajda vsi kmetje. Leta 1956 je bilo v Sloveniji 695 kmetijskih zadrug s približno 126000 člani.

Zadružništvo je doseglo gospodarski vzpon, pridobilo veliko politično in materialno moč. To je začelo ovirati skladnost družbenega razvoja na škodo delavskega razreda. Zato so sprejeli nove predpise o kmetijskih zadrugah. Z njimi so postali zadružniki vse bolj izenačeni s podjetji.

To je bil čas, ko so nastajala velika družbena posestva in kmetijski kombinati. Zadruge so se začele spajati s podjetji. Število zadrug se je s tem zmanjšalo na 78 leta 1965.

V kasnejšem obdobju je sledilo nekaj zakonskih sprememb in 1972 ustanovitev Zadružne zveze Slovenije. Prevladalo je mnenje, da zaradi specifičnih razmer v Sloveniji brez kmeta ne bo pridelave hrane.

Zato so dali večjo pozornost kmetu, urejanju trga, izobraževanju in izpopolnjevanju kmetijske zakonodaje. Kmetom so namenili ugodnejše kredite. Z uvedbo pospeševalcev so želeli uvesti predvsem tehnološko posodobljanje kmetij in s tem kmete usmeriti v tržno pridelavo proizvodov.

Povečala se je pridelava hrane na kmetijah in s tem tudi dohodki kmetov. Kmetijske in gozdarske zadruge so imele tako pomembno vlogo pri razvoju na podeželju.

Leta 1992 so sprejeli Zakon o zadrugah, ki je pravno uredil status in poslovanje zadrug. S tem so ukinjali tudi mnoge ugodnosti za kmetijske in gozdarske zadruge. Zakon je bil kasneje dvakrat spremenjen in dopolnjen.

V obdobju denacionalizacije so bili sproženi in izvedeni postopki, pri katerih zadruge pridobijo določen del premoženja v podjetjih živilsko predelovalne industrije in s tem postanejo njihovi solastniki in soupravljalci. Zadruge so vložile tudi zahteve za vračilo podržavljenega premoženja.

Težnje, da se uredi področje zadružnega prava so se pojavljale predvsem v času socializma, ker pa se kasneje odpravi zadružna lastnina, je usahnila tudi ta želja. Ponovno se je pojavila z ustavnimi spremembami 1988.

V diplomskem delu je kasneje po poglavjih predstavljena tudi Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o., ki ima v Šmarjah pri Jelšah več kot stoletno tradicijo in je svojo dejavnost začela opravljati z ustanovitvijo posojilnic in kasneje prve kreditne zadruge namenjene predvsem kmetom.

Za pravno naslednico današnje zadruge, se šteje Kmetijska zadruga Šmarje, ki je nastala 26.4.1948. Kasneje so se k njej pridružile še preostale zadruge s kozjanskega območja. Delovala je do leta 1967, ko se je preoblikovala v tedanji Kmetijski kombinat Šmarje. Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o., kot jo poznamo sedaj, je nastala 1. 7. 1990 s preoblikovanjem nekdanje Temeljne organizacije kooperantov v sestavi kmetijskega kombinata Hmezad Hram.

Gospodarsko interesno združenje je dosti mlajša pravnoorganizacijska oblika. Prvič je bila ustanovljena leta 1967 v Franciji. Kasneje je bila prevzeta kot temeljna oblika združevanja gospodarskih subjektov v okviru EU. Je primerna oblika interesnega združevanja na skupnem evropskem trgu, kjer veljajo podobna pravila kot na nacionalnih trgih. Nastala je predvsem zaradi spoznanj, da je gospodarstvo prepuščeno svetovni konkurenci, ki jo zaznamujejo inovacije, skupno izkoriščanje gospodarskih virov, itd.

V Sloveniji so začela nastajati gospodarsko interesna združenja sredi devetdesetih let in so največkrat združevala, ne samo gospodarske subjekte po panogah, ampak tudi gospodarske subjekte, ki opravljajo različne dejavnosti in imajo interes združevanja na lokalni ravni.

V diplomski nalogi predstavljeno Gospodarsko interesno združenje Kranjska klobasa, je bilo ustanovljeno leta 2002, po predhodni študiji o mejah ustanavljanja shem kakovosti za kranjsko klobaso. Gospodarsko interesno združenje naj bi pomagalo vzpostaviti konkurenčnost, ki se bo odražala pri velikih in malih proizvajalcih oziroma članicah. Aktivnosti za zaščito kranjske klobase z geografsko označbo segajo tako v leto 2002.

V povezavi s temi aktivnostmi je povezana tudi ustanovitev Gospodarsko interesnega združenja Kranjska klobasa. Tedaj je bila na Biotehniški fakulteti v Ljubljani ob podpori Gospodarsko interesnega združenja Mesne industrije, opravljena raziskava o načinu proizvodnje kranjske klobase. V raziskavi je sodelovalo 10 podjetij – proizvajalcev kranjske klobase iz vse Slovenije, ki so »kranjsko« klobaso pripravili po svojih najboljših recepturah. Desetčlanska komisija, sestavljena iz tehnologov in mojstrov, dobrih poznavalcev kranjske klobase, je izdelke senzorično ocenila in izbrala najboljše oziroma najbolj tipične.

Od leta 2002 do danes so člani združenja v sodelovanju z različnimi strokovnjaki izvedli različne tehnične, tehnološke in administrativne postopke, potrebne za zaščito kranjske klobase, hkrati pa je že potekalo informiranje, ozaveščanje in izobraževanje ciljne javnosti.

3 SPLOŠNA OPREDELITEV GOSPODARSKO INTERESNEGA ZDRUŽENJA IN ZADRUGE

3.1 GOSPODARSKO INTERESNO ZDRUŽENJE IN ZADRUGA KOT PRAVNA OSEBA IN KOT ORGANIZACIJA

Gospodarsko interesno združenje je samostojna pravna oseba, ki jo ustanovijo podjetniki in gospodarske družbe.

»Cilj združenja je olajševati in pospeševati pridobitno dejavnost njenih članov, izboljševati in povečevati rezultate te dejavnosti, ne pa ustvarjati lastnega dobička.« (563. člen ZGD-1).

»Zadruga je organizacija vnaprej nedoločenega števila članov, ki ima namen pospeševati gospodarske koristi svojih članov ter temelji na prostovoljnem pristopu, svobodnem izstopu, enakopravnem sodelovanju in upravljanju članov. Zadruga lahko ustanovi podjetje, drugo zadrugo ali drugo pravno osebo oziroma postane članica druge pravne osebe, če se s tem uresničuje namen, zaradi katerega je bila ustanovljena«. (1. člen ZZad).

Zadrugo pravno ureja Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1) in Zakon o zadrugah (ZZad), medtem ko gospodarsko interesno združenje ureja samo Zakon o gospodarskih družbah.

Obe organizacijski obliki sta značilni pravni osebi, zadruga pa je hkrati gospodarska organizacija. Nastaneta zaradi potreb na trgu. Gospodarsko interesno združenje tako združuje podjetnike in gospodarske družbe, zadruga pa vključuje pravne in fizične osebe. Obe naj bi s svojim delom članom pomagale pri opravljanju pridobitne dejavnosti, hkrati pa pospeševale in povečale učinkovitost ter racionalizirale poslovanje. Združenje samo pa ne sme biti nosilec podjetniških dejavnosti.

Namen zadruga je pospeševati gospodarske koristi članov. Zadruga poslovno sodeluje s člani, tako da s člani podpiše pogodbo o sodelovanju in v njej opredeli na kakšen način bo s člani sodelovala: ali bo od njega odkupovala pridelke, les, mleko ali kaj drugega in približno v kakšni količini. Dolžnost člana je, da izpolnjuje določbe iz podpisane pogodbe. Člani od zadruga lahko kupujejo izdelke pod ugodnejšimi pogoji, kot če bi jih kupovali brez pogodbe oziroma članstva.

Pri konkretnem primeru Kmetijske zadruga Šmarje z.o.o. je v pravilih zadruga med drugim zapisano, da poleg tega, da Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o. pospešuje dejavnost svojih članov in izboljšuje njihov družbenoekonomski položaj, člani lahko samostojno odločajo o skupnih vprašanjih iz naslova dejavnosti zadruga. (11. člen ZPr Kmetijske zadruga Šmarje z.o.o.).

Obe organizaciji poslujeta oziroma sodelujeta z zunanjimi pravnimi subjekti. Pri zadrugi so to velikokrat podjetja, ki od zadruga odkupujejo poljščine, mleko, les, itd. Te pravne subjekte imenujemo kooperanti. Sodeluje pa tudi z drugimi podjetji, od katerih odkupuje izdelke, ki jih lahko kasneje člani pod bolj ugodnimi pogoji kupijo v zadrugi. Gospodarsko interesno združenje Kranjska klobasa ima v svojih pravilih zapisano, da so mu člani dolžni zagotoviti letno količino svojih izdelkov. Te izdelke potem združenje samostojno trži na domačem in tujem trgu.

Gospodarske koristi oziroma pridobitno dejavnost obe organizaciji obliki zagotavljata tudi tako, da med drugim organizirata kulturne prireditve, izobraževalne seminarje in druga srečanja. V bistvu zagotavljata storitve, ki drugače članom sploh ne bi bile dostopne.

Razlika med podjetjem, gospodarsko interesnim združenjem in zadrugo je v tem, da se podjetje organizira zaradi ustvarjanja dobička, zadruga pa se organizira za opravljanje dejavnosti, ki niso vedno pridobitne, so pa namenjene zadovoljevanju potreb članov zadruga.

Obe organizaciji temeljita na članstvu. Število članov se v obeh oblikah lahko spreminja. Delujeta v skladu s cilji članov in sta posebni obliki atipične osebne družbe.

Zadruga deluje v vseh sektorjih gospodarstva. Ne smejo biti obravnavane ob pogojih, ki bi bili manj ugodni v primerjavi z drugimi oblikami podjetij in družbenih organizacij. Predstavljajo pomembno vlogo, ker ponavadi opravljajo storitve, ki jih drugi subjekti ne zagotavljajo. (3. člen ZGD-1).

Gospodarsko interesno združenje Kranjska klobasa pomaga članom pri skupni podelitvi certifikatov, skupni udeležbi na sejmih, predstavitev v medijih, izdajanju reklamnega materiala in organizaciji promocijskih dogodkov pri proizvajalcih in ponudnikih kranjske klobase. Izvaja postopke notranje kontrole v skupini tako, da ugotavlja skladnost proizvodnje članov z zahtevami zaščite kranjske klobase, kot posebnega kmetijskega pridelka oziroma živila. Član je dolžan s svojimi izdelki, prispevati k doseganju minimalnega obsega predelave.

3.2 ČLANSTVO, SODELOVANJE IN UPRAVLJANJE ČLANOV IN POSPEŠEVANJE GOSPODARSKIH KORISTI ČLANOV KOT GLAVNI NAMEN

Član pristopi v članstvo gospodarsko interesnega združenja in zadruga po postopku, ki ga določa zakon, pogodba o ustanovitvi ali pa je zaveden v pravilih delovanja oziroma v združnih pravilih.

»Združenje lahko sprejema nove člane pod pogoji, določenimi v pogodbi o ustanovitvi. Vsak član lahko iz združenja izstopi pod pogojem, da je poravnal svoje obveznosti. Pogodba o ustanovitvi lahko določi tudi druge pogoje za izstop.« (569. člen ZGD-1).

Kandidati za članstvo Gospodarsko interesnega združenja Kranjska klobasa morajo izpolnjevati predvsem pogoj, da so veljavno registrirani v državi, v kateri imajo sedež. O sprejemu v članstvo združenja odloča upravni odbor, ki lahko prošnji za sprejem v članstvo ugotovi ali jo zavrne.

Pri Kmetijski zadrugi Šmarje z.o.o. je v aktu o ustanovitvi navedeno, da postanejo člani fizične osebe, ki želijo trajneje poslovno sodelovati z zadrugo v eni od kmetijskih ali drugih panog v okviru dejavnosti zadruga.

»Podlaga za sprejem v članstvo je datirana pisna pristopna izjava, iz katere izhaja, da se podpisnik strinja s pravicami, obveznostmi in odgovornostmi, ki jih določajo združna pravila. Pristopna izjava mora posebej vsebovati znesek in število deležev, ki jih je pripravljen prevzeti podpisnik kot član zadruga ter izjavo, da so mu znane določbe združnih pravil o odgovornosti članov za obveznosti zadruga...« (8. člen ZZad).

V obeh primerih, član sam izkaže interes za vključitev v eno od organizacijskih oblik, tako da naslovi na pristojen organ prošnjo za sprejem v članstvo. Članstvo se udeleženi na podlagi podpisane pristopne izjave, katero predhodno potrdi pri zadrugi občni zbor, pri gospodarsko interesnem združenju pa skupščina (upravni odbor).

Pri zadrugi je tako že v samem zakonu urejeno vplačilo obveznega deleža ob pristopu člana, pri gospodarsko interesnem združenju pa ga ne prepovedujejo. Združenje lahko v pogodbi o ustanovitvi, določi višino deleža, ki ga mora vplačati posamezni član združenja. (Ivanjko, Kocbek, 2003, str. 867).

V konkretnem primeru Gospodarsko interesnega združenja Kranjska klobasa je poleg plačila mesečne članarine ob pristopu člana potrebno plačati pristopnino. (10. člen Pogodba o ustanovitvi GIZ Kranjska klobasa).

V zadrugi kot tudi v gospodarsko interesnem združenju vodijo evidenco oziroma imenik članov. Vanj se vpišejo podatki in višina vplačanega deleža. Za gospodarsko interesno združenje zakon tega posebej ne določa, vendar se že ob sami ustanovitvi, v aktu o ustanovitvi, navede imena in firme članov, njihove pravne oblike, naslov prebivališča ali sedeža. Zadruga vodi imenik članov. Vanj se vpišejo najprej ustanovitelji, nato pa drugi člani po vrstnem redu sprejema v članstvo.

V imenik se zapišejo naslednji podatki:

- ime in naslov člana,
- matična številka zadruga in enotna matična številka člana,
- datum nastanka članstva,

- število vplačanih deležev,
- datum in znesek vplačanega deleža,
- prenehanje članstva in vzrok,
- datum vračila deleža,
- morebiten prenos deleža. (13. člen ZZad).

Obe organizaciji torej temeljita na članstvu. S članstvom se doseže namen oziroma cilj zaradi katerega sta ustanovljeni, to je pospeševati gospodarske koristi svojih članov. Za gospodarsko interesno združenje zakon tudi navaja, da ni njegov glavni namen ustvarjanje dobička, ga pa ne prepoveduje.

Organizaciji brez članov ne morata obstajati in delovati oziroma dosegati z zakonom določenega namena. Struktura članstva je v obeh oblikah spremenljiva, tako da je možno, tudi po ustanovitvi, pristopiti pod določenimi pogoji v članstvo oziroma iz njega izstopiti. Člani gospodarsko interesnega združenja so lahko družbe in podjetniki, medtem ko pri zadrugi so člani zadruge lahko pravne in fizične osebe. Član zadruge ne more biti združenje ali skupnost, ki ni registrirana kot pravna oseba (kmetija).

Za člane zagotavljata enake pravice in jim nalagata obveznosti. Člani imajo pravico, sodelovanja pri upravljanju. To pomeni, da imajo pravico biti navzoči, razpravljati, dajati predloge, voliti in biti izvoljen v organe zadruge oziroma gospodarsko interesnega združenja in glasovati na občnem zboru. Pri zadrugi zakon to posebej določa, pri gospodarsko interesnem združenju pa ne. Glede na to, da pa deluje po približno enakih pravilih kot vse osebne družbe torej tudi društva, pa zanj verjetno veljajo ista pravila.

Med upravljaljske pravice članov zadruge in gospodarsko interesnega združenja, spada tudi pravica do obveščeniosti (lahko vpogledajo v imenik članov, v zapisnik občnega zbora, podaja zahtevke obravnave vprašanja na občnem zboru in do izpodbija sklepe). Pravica je lahko pogojena z vplačilom višje višine deleža, kot je obvezen. Član lahko ima pravico do več glasov pri glasovanju. Pri združenju zakon tega posebej ne določa, predvidevam pa da lahko odgovor na ta vprašanja najdejo v zakonih drugih osebnih družb (zadruge in društva).

Zaradi osebnega članstva v zadrugi se pravica do upravljanja ne more prenesti na drugo osebo, lahko pa se prenesejo premoženjskopravni zahtevki na osebe, ki niso nujno člani zadruge.

»Članstvo preneha z izstopom, izključitvijo, smrtjo fizične osebe, prenehanjem pravne osebe in s prenehanjem zadruge.« (9. člen ZZad).

Na podlagi pisne odpovedi člana gospodarsko interesnega združenja ali z začetkom uvedbe stečajnega postopka, preneha članstvo člana gospodarsko interesnega združenja. (575. člen ZGD-1).

Zakon določa minimalno število članov zadruga, kar je pogoj za njeno delovanje, za gospodarsko interesno združenje pa ne govori o minimalnem številu njenih članov. Sklepam, da je minimalno število članov vsaj dva, saj je v Zakonu o gospodarskih družbah navedeno, da je prav to minimalno število potrebno za ustanovitev združenja.

V obeh organizacijah lahko člana tudi izključijo, če ne izpolnjuje svojih obveznosti. Z dnem prenehanja članstva, prenehajo upravljavske pravice in dolžnosti. Premoženske pravice pa v zadrugi še ne prenehajo do izteka jamstvene dobe in povračila vplačanega deleža. S članstvom pridobijo člani določene pravice in obveznosti po zakonu in po pravilih, ki jih določa akt o ustanovitvi. (11. člen ZZad).

Člani Gospodarsko interesnega združenja Kranjska klobasa so dolžni varovati poslovne skrivnosti združenja in njenih članov. Člani, ki pristopijo k skupini proizvajalcev kranjske klobase, morajo biti vključeni v skupino proizvajalcev najmanj tri leta. Ob pristopu k skupini član pridobil certifikat o skladnosti njegove proizvodnje z zaščiteno proizvodnjo. Član skupine lastno proizvodnjo trži samostojno, del proizvodnje pa lahko trži preko skupine proizvajalcev. S svojo dejavnostjo, je član dolžan prispevati k doseganju minimalnega obsega predelave in mora imeti za to ustrezna dokazila.

Član zadruga ima obveznosti, ki se nanašajo predvsem na vplačilo obveznega deleža in na sodelovanje z zadrugo. Zakon določa najmanjše število članov in če se to v roku šestih mesecev ne poviša, tudi prenehanje zadruga. Tradicionalni model zadruga predpostavlja sodelovanje med člani in zadrugo. Zadruga stopa v razmerje s člani in nastopa na trgu s tem, ko prodaja blago. Zakon ne določa, da imajo člani obveznost sodelovati na občnem zboru in sodelovati v odborih zadruga.

3.3 UDELEŽBA GOSPODARSKO INTERESNEGA ZDRUŽENJA IN ZADRUGE V DRUGIH PRAVNIH OSEBAH

Zakon gospodarsko interesnemu združenju ne dovoljuje, da je član v drugi pravni osebi, niti ne more biti lastnik oziroma solastnik podjetja. Združenje ne more prevzeti vodstva v posameznem podjetju. (Ivanjko, Kocbek, 2003, str. 868).

Tako tudi Gospodarsko interesno združenje Kranjska klobasa ni udeleženo v nobeni drugi pravni osebi in ni član v nobenem združenju.

Zadruga pa lahko ustanovi drugo podjetje ali drugo pravno osebo, lahko postane tudi članica, če tako določajo zadružna pravila in se s tem dosega cilj zaradi katerega je bila ustanovljena. Zadruga lahko postane družbenica družbe z neomejeno odgovornostjo, komplementarka ali komanditistka v komanditni družbi, delničarka v delniški družbi, družbenica v družbi z omejeno odgovornostjo, delničarka ali

komplementarka v komanditni delniški družbi, članica evropske zadruge ali članica društva. Tako lahko zadruga del premoženja vложи v drugo pravno osebo.

Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o. ni udeležena v drugih pravnih osebah. Je pa v končnih določilih zadružnih pravil zapisano, da je ustanovila podjetje Kmetijski kombinat Šmarje leta 1966.

4 USTANOVITEV IN CILJI GOSPODARSKO INTERESNEGA ZDRUŽENJA IN ZADRUGE

4.1 USTANOVITEV IN AKT O USTANOVITVI

Obe organizaciji nastaneta na osnovi potrebe in pobude. Zadruga se ustanovi na osnovi pobude fizičnih oseb oziroma pravnih subjektov, gospodarsko interesno združenje pa ustanovijo predvsem podjetniki in gospodarske družbe.

Pred samo ustanovitvijo je potrebno pripraviti akt o ustanovitvi, ki mora vsebovati predpisane sestavine po zakonu. Do ustanovitve ustanovitelji zadruge odgovarjajo solidarno in neomejeno s skupnim premoženjem, ki so ga namenili za ustanovitev in tudi s svojim osebnim premoženjem. Pri zadrugi pred njeno uradno ustanovitvijo deluje tako imenovana predzadruga, pri gospodarsko interesnem združenju pa to ni določeno.

»Zadrugo lahko ustanovijo najmanj trije ustanovitelji. Ustanovitelji so lahko fizične oziroma pravne osebe. Ustanovitelji zadruge, ki so fizične osebe, morajo biti poslovno sposobni. V ustanovljeno zadrugo se lahko pod pogoji, določenimi v združnih pravilih, včlanijo fizične oziroma pravne osebe.« (4. člen ZZad).

Ustanovitelji zadruge morajo biti vsaj trije člani in ti člani na ustanovitvenem občnem zboru podpišejo pogodbo o ustanovitvi. Njihovi podpisi morajo biti overjeni. V to pogodbo navedejo tudi pod kakšnimi pogoji se lahko po ustanovitvi vključijo vanjo novi člani. In to je tudi minimalno število članov. Če se število članov zmanjša pod minimalno število in to traja več kot šest mesecev brez prekinitve, zadruga po zakonu preneha obstajati. Ustanovitelji zadruge morajo biti popolno poslovno sposobni, kar pa za člane ni posebej določeno.

»Gospodarsko interesno združenje lahko ustanovita vsaj dve družbi oziroma dva podjetnika.« (563. člen ZGD-1).

Akt o ustanovitvi vsebuje pravila po katerih naj bi organizacija delovala. Ta pravila morajo biti v skladu z zakonom. V akt organizacija zapiše, kateri so obvezni organi po zakonu. Določi tudi neobvezne organe. V njem morajo biti urejena medsebojna razmerja med organi in med člani. Vanj se zavedejo pogoji za člane, ki želijo kasneje pristopiti.

Zakon pri zadrugi določa, da morajo biti ustanovitelji poslovno sposobni, za ostale člane pa tega posebej ne določa. Pri gospodarsko interesnem združenju zakon poslovno sposobnost omenja šele v primeru, ko je pri članu uveden stečajni postopek. Članu gospodarsko interesnega združenja preneha članstvo z dnem uvedbe stečajnega postopka. Pri zadrugi določa zakon minimalno število članov.

Akt o ustanovitvi mora biti zapisan v notarski obliki in objavljen. Zajema določene podatke, ki so pri obeh oblikah nujni in jih akt mora vsebovati.

Vsebovati mora :

- ime organizacije, torej ime zadruga oziroma združenja,
- pri gospodarsko interesnem združenju imena in priimke ali firme članov združenja, njihovo pravno obliko, naslov prebivališča ali sedeža ter podatke o vpisu v register, pri zadrugi pa imena in priimke ustanoviteljev,
- čas, za katerega je organizacija ustanovljena, razen če je ustanovljena za nedoločen čas,
- cilj in dejavnost ter sedež organizacije. (568. člen ZGD-1).

Pri zadrugi je še dodano, da mora akt o ustanovitvi zajemati:

- imena in naslove oziroma sedeže ustanoviteljev,
- sklep o sprejemu zadružnih pravil,
- sklep o izvolitvi organov zadruga, ki jih mora zadruga izvoliti v skladu z zakonom in s svojimi pravili,
- datum in kraj ustanovnega občnega zbora,
- podpise vseh ustanoviteljev. (5. člen ZZad).

Vsako spremembo pogodbe o ustanovitvi je treba skleniti in objaviti v enaki obliki kot pogodbo. Proti tretjim osebam učinkujejo te spremembe šele od dneva objave. (568. člen ZGD-1).

S sprejetjem akta o ustanovitvi, in s tem sprejetjem pravil organizacije ter vpisom v sodni register prične organizacija delovati in pri tem uporablja pravila, ki jih je v aktu določila. Deluje kot samostojna pravna oseba, ločena od vseh članov.

Uradno ime, ki ga je organizacija zapisala v akt o ustanovitvi in oznako firme, mora organizacija uporabljati na vseh dopisih, računih, oglasih in obvestilih.

V aktu morajo biti jasno opredeljeni cilji organizacije. V pogodbi o ustanovitvi Gospodarsko interesnega združenja Kranjska klobasa so tako, poleg ustanoviteljev, obširno opredeljeni cilji ustanovitve:

- izkoristiti možnosti sinergije sodelovanj pomembnih slovenskih živilsko predelovalnih podjetij,
- tržišču ponuditi visoko kakovosten izdelek,
- zagotoviti načrtovanje in usklajevanje pridelave s povpraševanjem,
- pospeševati ponudbo in skupno trženje izdelkov svojih članov,
- zmanjševati stroške proizvodnje in stabilizirati pridelovalne cene,
- z jasnimi in skrbno izpeljanimi komunikacijskimi aktivnostmi pozicionirati kranjsko klobaso kot visoko kakovosten izdelek odličnega porekla, ki ga od drugih tovrstnih izdelkov loči jasna prednost – slovensko poreklo,
- zaščititi geografsko poreklo kranjske klobase,
- dvigniti in ohranjanjati kakovost in prepoznavnost,
- zagotoviti izdelovanje kranjske klobase skladno s pravilniki in tehnologijo,

- zagotoviti boljši ekonomski položaj izdelovalcev,
- zagotoviti povezovanje izdelovalcev za skupno promocijo,
- zagotoviti podrejanje kontrole kakovosti nevtralni strokovni instituciji,
- usklajevati, oblikovati in zastopati skupna stališča in politiko z namenom varovanja skupnih interesov članov v razmerju do pristojnih državnih organov, institucij in organizacij,
- organizirati skupne raziskovalne in razvojne projekte, organizirati pretok in posredovanje strokovnih informacij,
- zagotoviti lasten nadzor izdelovanja kranjske klobase, v skladu s sprejetimi tehnologijami,
- navezovati, vzdrževati in organizirati izmenjavo informacij, izkušenj in znanja z mednarodnimi organizacijami in institucijami in zastopati stališče članov v odnosu do mednarodnih organizacij, predvsem na evropskem nivoju ter se vključevati v članstvo mednarodnih interesnih združenj na področju zaščite izdelkov s tradicionalnim ugledom. (2. člen Pogodba o ustanovitvi GIZ Kranjska klobasa).

Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o. je v akt o ustanovitvi zapisala, da je prostovoljna organizacija članov (zadružnikov), ki uresničujejo s skupnim poslovanjem ekonomske interese in s tem izboljšujejo svoj družbenoekonomski položaj članov. Samostojno odločajo o skupnih vprašanjih iz naslova dejavnosti zadruga.

4.2 PRAVILA UPRAVLJANJA (DELOVANJA)

Obe organizaciji spadata v skupino pravnih oseb, katerih delovanje temelji na članstvu in jih imenujemo korporacije. Brez članov ne moreta obstajati in delovati oziroma dosežati z zakonom določenega namena.

Imata svoje obvezne organe. Ti so potrebni za nastopanje v pravnem prometu in so sestavljeni iz ene ali več oseb. Vodenje je zaupano posebej postavljenim organom. Organi voljo članov sporočajo drugim pravnim osebam. Nosilec kolektivne volje v zadrugi je občni zbor, ki ga sestavljajo vsi člani, pri gospodarsko interesnem združenju pa skupščina. Organi izvršujejo voljo občnega zbora oziroma skupščine.

Za vodenje poslov in organiziranje dela je odgovorna uprava oziroma poslovodstvo. V upravi je lahko ena ali več oseb. Ni potrebno, da so člani uprave tudi člani združenja. Pri zadrugi pa so člani uprave, ponavadi tudi člani zadruga. (Ivanjko, Kocbek, 2003, str. 870).

Član uprave gospodarsko interesnega združenja je lahko tudi pravna oseba, pri zadrugi pa član uprave ne mora biti pravna oseba. Pravna oseba mora imenovati stalnega predstavnika. Stalni predstavnik odgovarja enako, kot če bi bil sam v lastnem imenu član uprave.

Pristojnosti, pravice in pooblastila uprave gospodarsko interesnega združenja se določijo v ustanovitveni pogodbi. V njej se določi tudi način imenovanja in odpoklica. Člane uprave praviloma imenuje skupščina. V ustanovitveno pogodbo se lahko zapiše, da imajo nekateri člani stalno mesto v upravi.

Nadzor nad poslovanjem združenja opravljajo revizorji pri zadrugi pa nadzorni odbor. Revizorji so pri gospodarsko interesnem združenju lahko samo fizične osebe, pri zadrugi pa to ni posebej določeno. Imenovanje določa ustanovitvena pogodba. Največkrat jih v gospodarsko interesnem združenju imenuje skupščina pri zadrugi pa občni zbor. Imenujejo se za določeno obdobje, določi se jim tudi višino plačila za opravljeno delo. Revizorji in nadzorni odbor imajo pravico, da so informirani o poslovanju uprave, pravico do vpogleda v finančne in druge dokumente, ne smejo pa vplivati na poslovno vodenje. O pregledu so dolžni poročati skupščini. (Ivanjko, Kocbek, 2003, str. 871).

Obvezna organa gospodarsko interesnega združenja sta skupščina in uprava. Gospodarsko interesno združenje ima lahko tudi druge organe, vendar jih mora določiti v ustanovitveni pogodbi. Gospodarsko interesno združenje Kranjska klobasa ima v ustanovitveni pogodbi navedeno, da ima naslednje organe: skupščino, upravni odbor, predsednika in nadzorni odbor. Posebej se ne navaja koliko članov sestavlja njihovo upravo, vendar predvidevam, da posle vodijo iz sedeža združenja.

Organi Kmetijske zadruge Šmarje z.o.o. so: občni zbor, upravni odbor, nadzorni odbor in direktor. Zadrugo upravljajo člani neposredno preko organov zadruge. (31.-32. člen ZPr Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o.).

4.3 USTANOVITVENI KAPITAL

Ko gre za ustanovitveni kapital obstajajo določene razlike. Za združenje zakon ne predvideva, da je potreben ustanovitveni kapital, pri zadrugi pa zakon ne določa višino ustanovitvenega kapitala ampak obvezno vplačilo deleža člana ob ustanovitvi. To vplačilo je hkrati ustanovitveni kapital zadruge. Če je potrebno vplačilo deleža, višino določijo v pogodbi o ustanovitvi. Deležji so predvidoma enaki razen pri zadrugi je možno vplačilo različne višine deleža. Člani lahko svoje pravice uveljavljajo na osnovi različnih kapitalskih deležev.

»Združenje se lahko ustanovi brez osnovnega kapitala. Pravice članov ne morejo biti izražene v vrednostnih papirjih; vsaka drugačna določba je nična.«(564. člen ZGD-1).

Gospodarsko interesno združenje Kranjska klobasa nima ustanovitvenega kapitala, ker ga zakon sam ne zahteva. Ob pristopu k skupini se plača pristopnina, za katero ni posebej določeno, da je ob izstopu članu vrnjena. Člani mesečno plačujejo članarino, katere višino določa skupščina združenja. Pri poslovanju ustvarja združenje sredstva in ta predstavljajo premoženje združenja. Ne delijo se niti med ustanovitelje niti med

člane. Ta sredstva so namenjena uresničevanju ciljev in opravljanju dejavnosti združenja.

Pri Kmetijski zadrugi Šmarje z.o.o. ni zavedena višina ustanovitvenega kapitala, ampak samo to, da ob pristopu član vplača delež in kakšna je višina tega obveznega deleža. Vsak član mora vložiti najmanj 1 in največ 5 združnih deležev. En združni delež znaša 510,20 EUR. Občni zbor zadruga, lahko glede na razmere, z večino glasov prisotnih članov določi višji delež in način plačila. Članom, ki ne vložijo višjega deleža preneha članstvo in se jim vrne doslej vložen delež z obrestmi po enem letu od izteka poslovnega leta, v katerem je prenehalo članstvo. Člani jamčijo za obveznosti zadruga. Vsakemu članu, ki vloži delež, izda zadruga potrdilo o vloitvi, to je trajen dokument, ki velja, dokler traja članstvo. Zadruga vložene deleže obrestuje. Obresti se pripisejo deležu. (21. člen ZPr Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o.).

Samo pri zadrugi zakon dovoljuje vplačilo obveznega deleža v nedenarnem znesku, če to združna pravila dopuščajo. Vplača se lahko v stvarni ali materialni obliki, njegovo vrednost pa oceni upravni odbor ali drug organ, ki je določen v združnih pravilih, na osnovi cenilnega zapisnika strokovnjaka. Član lahko kot delež vloži pravico do uporabe, s tem da obdrži lastninsko pravico na stvari ali pa terjatev, za katero jamči, da se bo izterjala. V pravila lahko zapišejo, da se ob pristopu vplača polovico deleža polovico pa se vplača iz dela presežka, ki pripada članu po sprejetih letnih poročilih. Vplačani zneski se valorizirajo. Ob izstopu se vplačani delež vrne članu ali njegovemu pravnemu nasledniku. Višina je odvisna od podatkov iz letnega poročila. (36. člen ZZad).

4.4 ODGOVORNOST ZA OBVEZNOSTI

Gospodarsko interesno združenje in zadruga odgovarjata za svoje obveznosti najprej sami, neomejeno, z vsem svojim premoženjem. Če njihovo premoženje ne zadostuje za poplačilo dolgov, pa subsidiarno odgovarjajo člani. Pri gospodarsko interesnem združenju pa z vsem svojim premoženjem odgovarjajo tudi člani.

Upniki so dolžni neposredno uveljavljati plačilo svojih terjatev od združenja oziroma od zadruga. V primeru, da plačila ne prejmejo, ga lahko uveljavljajo od članov. Samo med člani velja solidarna odgovornost, tako upnik lahko uveljavlja dolg od kateregakoli člana, ker tako pri združenju, kot pri zadrugi subsidiarno za obveznosti odgovarjajo njeni člani, če za poplačilo dolgov ne zadostuje premoženje zadruga oziroma gospodarsko interesnega združenja. Odgovornost članov je omejena z zgornjo in spodnjo mejo. Zgornjo mejo določajo združna pravila, spodnjo določa zakon. (40. člen ZZad).

Pri zadrugi se odgovornost članov lahko razbere iz okrajšave v nazivu organizacije. »Firma zadruga mora vsebovati označbo, da gre za zadrugo in označbo odgovornosti članov za obveznosti zadruga:

- »zadruga z omejeno odgovornostjo« ali okrajšavo »z.o.o.«, če je odgovornost članov za obveznosti zadruga po zadružnih pravilih omejena na določeno vsoto;
- »zadruga brez odgovornosti« ali »z.b.o.«, če je odgovornost članov za obveznosti zadruga po zadružnih pravilih izključena.

Pravico in obveznost, da uporabljajo v firmi označbo, da gre za zadrugo, imajo samo zadruga in druge oblike zadružnega organiziranja v skladu s tem zakonom.« (55. člen ZZad).

Če je pri zadrugi uveden stečaj, zadruga najprej od članov zahteva, da vplačajo deleže, ki jih še niso vplačali. Če to ne zadostuje za poplačilo dolgov, odgovarjajo člani v skladu s pravili, ki so jih zavedli v ustanovitveni akt.

Odgovornost člana se ne konča z njegovim izstopom iz zadruga, ampak traja še v času jamstvene dobe, to je eno leto po izstopu iz zadruga. Član se tako ne more izogniti svoji obveznosti, če se objavi stečajni postopek. Obveznost se ponavadi določi v enakih delih ali glede na višino vplačanega deleža. Odgovornost bivših članov, oziroma njihovih univerzalnih pravnih naslednikov, ne more biti večja kot takrat, ko je prenehalo članstvo in tudi ne večja od odgovornosti članov. (40. člen ZZad).

Občni zbor zadruga lahko zaradi spremenjenih okoliščin, zniža vplačilo obveznega deleža. Na ta način zadruga vsem članom vrne preveč vplačani delež. S tem se zmanjša masa za poplačilo upnikov. Takšno spremembo je potrebno vpisati v sodni register. Upniki so tako seznanjeni s spremembami. Pravni učinek tega dejanja nastopi po enem letu. (41. člen ZZad).

Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o. za svoje obveznosti odgovarja s svojim premoženjem. Obveznosti zadruga, ki jih ni mogoče plačati iz sredstev zadruga, se poplačajo iz zadružnih deležev. Za obveznosti zadruga, v času članstva v zadrugi, jamči tudi vsak posamezen član.

Pri gospodarsko interesnem združenju zakon določa, da člani odgovarjajo nadomestno z vsem svojim premoženjem, medtem ko pri zadrugi zakon tega posebej ne navaja. Če upniki ne dobijo poplačila od združenja oziroma zadruga, lahko poplačilo terjajo od kateregakoli njunih članov. Odgovornost je v obeh primerih med člani osebna, neomejena in solidarna ter subsidiarna do upnikov družbe.

Člani odgovarjajo z enakimi deli. Pri gospodarsko interesnem združenju tudi če so obveznosti nastale pred vpisom, člani odgovarjajo od trenutka vpisa združenja v sodni register. Če član pristopi v združenje kasneje, pogodba določa, da je oproščen za del obveznosti, ki so nastale pred njegovim pristopom. (566. člen ZGD-1).

V primeru stečaja člana gospodarsko interesnega združenja, temu preneha članstvo z dnem uvedbe stečaja. Gospodarsko interesno združenje ne preneha s prenehanjem delovanja ali poslovanja posameznega člana, razen če ni tako določeno v ustanovitveni pogodbi. Član jamči za obveznosti združenja do dneva izstopa, s tem

da mora svoje obveznosti pred izstopom iz združenja poravnati. (Ivanjko, Kocbek, 2003, str. 874.).

Pri Gospodarsko interesnem združenju Kranjska klobasa je odgovornost za obveznosti ustanoviteljev in članov, ki so vpisani v sodni register, subsidiarna in solidarna. Za obveznosti združenja odgovarjajo ustanovitelji, v skladu z letnim planom dela in finančnim načrtom. Član, ki pristopi po ustanovitvi in je vpisan v sodni register, ne odgovarja za obveznosti, ki so nastale pred njegovim pristopom. (2. člen Pogodba o ustanovitvi GIZ Kranjska klobasa).

5 FIRMA, SEDEŽ, DEJAVNOST IN VPIS V REGISTER

5.1 FIRMA, SEDEŽ IN DEJAVNOST

Zadruga in gospodarsko interesno združenje opravljata dejavnost. Ta mora biti pri združenju v povezavi z gospodarskimi dejavnostmi članov, a je lahko v razmerju do teh dejavnosti le pomožne narave. Obe, z opravljanjem dejavnosti, skušata doseči cilj zaradi katerega sta ustanovljeni. Za svoje člane opravljata določene posle.

Gospodarsko interesno združenje s svojim delovanjem sicer pospešuje pridobitno dejavnost svojih članov, njen namen ustanovitve pa ni ustvarjati lastnega dobička, čeprav ga zakon ne prepoveduje. S financiranjem ne sme posegati na trg kapitala. Gospodarsko interesno združenje tudi ne more prevzeti vodstva nad posameznim podjetjem in imeti deleže v drugem podjetju. Lahko pa, poleg nalog za svoje člane, opravlja gospodarske posle za svoj račun. Združenje ne more biti član drugega združenja.

Gospodarsko interesno združenje Kranjska klobasa pa je pri nazivu dopisalo: PROIZVAJALCI KRANJSKE KLOBASE, gospodarsko interesno združenje.

Skrajšana oblika imena se glasi: GIZ Kranjska klobasa (v nadaljevanju združenje). Sedež združenja je v Ljubljani, Dimičeva ul. 9. (1. člen Pogodba o ustanovitvi GIZ Kranjska klobasa).

Združenje opravlja naslednje dejavnosti:

- izdajanje revij in periodike,
- izdajanje posnetih nosilcev zvočnega zapisa,
- obdelava podatkov, omrežne podatkovne storitve, druge računalniške dejavnosti,
- raziskovanje in eksperimentalni razvoj na področju kmetijstva in sorodnih dejavnosti,
- raziskovanje trga in javnega mnenja, podjetniško in poslovno svetovanje,
- oglaševanje,
- drugo projektiranje in tehnično svetovanje,
- tehnično preizkušanje in analiziranje,
- druge poslovne dejavnosti,
- drugo izobraževanje in usposabljanje,
- dejavnost strokovnih združenj.

Zadruga lahko opravlja eno ali več dejavnosti, če s tem uresničuje namen zaradi katerega je bila ustanovljena. Za opravljanje teh dejavnosti mora izpolnjevati določene pogoje. Opravlja posle v okviru dejavnosti in tudi posle, ki so potrebni za njen obstoj in poslovanje, a niso v neposredni povezanosti z opravljanjem dejavnosti.

Delovati mora tako, da sodelovanje zadruga s člani nima podrejenega pomena. (2. člen ZZad).

Glede na dejavnost ločimo različne zadruga: nabavne, prodajne, storitvene in produktivne. Zadruga se praviloma financira s prispevki oziroma plačili članov za opravljene storitve, z izdajo vrednostnih papirjev in z nastopom na trgu, kjer prodaja blago, ki ga odkupi od svojih članov.

»Firma zadruga mora vsebovati označbo, da gre za zadruga in označbo odgovornosti članov za obveznosti zadruga.« (55. člen ZZad).

Zadruga za opravljanje svoje dejavnosti ponavadi zaposluje delavce. Vodi postopke, v katerih se odloča o pravicah zaposlenih, določa obseg sodelovanja z delavci, vse v skladu z zakonom, ki ureja gospodarske družbe. (56. člen ZZad).

Kmetijska zadruga Šmarje je registrirana kot:

Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o. (odgovornost članov za obveznosti zadruga po združenih pravilih je omejena na določeno vsoto).

Sedež zadruga je: Šmarje pri Jelšah, Obrtniška 2. (4. člen ZPr Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o.).

Zadruga opravlja številne dejavnosti, glavna področja delovanja pa so:

- pridelovanje: žit, stročnic, oljnic, zelenjadnic, tobaka, cvetja, vinogradništvo, gojenje sadnih dreves, itd,
- živinoreja: govedoreja, konjereja, reja drobnice, prašičereja, reja perutnine in reja drugih živali,
- proizvodnja mesa, mesnih izdelkov, sadnih in zelenjavnih sokov, krmil, žganih pijač, začimb, itd,
- trgovina z motornimi vozili, z rezervnimi deli, s sadjem in zelenjavo, mesom in mesnimi izdelki, kruhom in pecivom, gradbenim materialom, oblačili, prodaja na stojnicah in tržnici, itd,
- posredništvo pri prodaji motornih goriv, pri prometu z nepremičninami, itd,
- cestni tovorni promet in skladiščenje,
- gostinska dejavnost,
- veterinarstvo,
- dejavnost organizatorjev potovanj,
- urejanje in vzdrževanje zelenih površin,
- organiziranje razstav, sejmov in srečanj,
- pakiranje. (5. člen ZPr Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o.).

5.2 VPIS V REGISTER

Subjekt vpisa v sodni register je tako zadruga kot tudi gospodarsko interesno združenje. V sodni register se vpišejo podatki in dejstva, ki jih določa zakon. Ti podatki so objavljeni. Listine, na osnovi katerih se naredi vpis v sodni register, se vložijo v zbirko listin sodnega registra. (2. - 3. člen ZSReg).

Z vpisom postane gospodarsko interesno združenje ali zadruga pravna oseba, lahko pridobiva pravice, prevzema obveznosti, lahko toži in je tožena. Podatki in vsebine listin postanejo javni, dostopni in od dneva vpisa dalje učinkujejo nasproti tretjim osebam. Za zastopanje subjekta so upravičene osebe, ki so vpisane kot pooblaščenici.

»Združenje pridobi lastnost pravne osebe z vpisom v sodni register.« (565. člen ZGD-1).

Pred vpisom v sodni register se opravi predlog vpisa. Ta mora vsebovati tudi morebitno šifro za določitev glavne dejavnosti.

»Predlog za vpis v sodni register je podan na predpisanem obrazcu in vsebuje:

- podatke, ki jih mora vsebovati vsaka vloga,
- matično številko subjekta, če gre za vpis podatkov v zvezi z že vpisanim subjektom,
- zahtevek z vpisanimi podatki, ki se vpišejo v register,
- druge podatke in navedbe po zakonu.« (9. člen ZZad).

Obvezni podatki pri vseh subjektih, ki se vpisujejo v sodni register so: enotna identifikacijska številka, firma oziroma ime, sedež (ulica, hišna številka, kraj in pošta), pravno organizacijska oblika, dejavnost (klasifikacija s šifro dejavnosti), datum akta o ustanovitvi, ki je podlaga vpisa v sodni register. Ti podatki so potrebni za vpis, tako pri zadrugi kot pri gospodarsko interesnemu združenju.

Vpiše se tudi podatke ustanoviteljev subjekta: pri gospodarsko interesnemu združenju so to podjetniki in gospodarske družbe, pri zadrugi pa so to lahko tudi fizične osebe. Vpišejo se podatki: enotna identifikacijska številka, priimek in ime oziroma firma, naslov bivanja oziroma sedež, država bivališča oziroma sedež ustanovitelja, družbenika oziroma člana, vrsta in obseg odgovornosti za obveznosti subjekta vpisa, datum vstopa in datum izstopa.

Vpiše se tudi podatke pooblaščenih oseb zadruge oziroma gospodarsko interesnega združenja. Tako se vpiše: enotna identifikacijska številka, ime in priimek, naslov bivanja, tip zastopnika (prokurist, član uprave, likvidator, ipd.), meje pooblastil za zastopanje, datum podelitve pooblastila, datum prenehanja pooblastila.

Če ima zadruga oziroma gospodarsko interesno združenje dele subjekta se vpišejo tudi podatki tega dela subjekta. V register se vpiše tudi podatke o tem ali se

ustanavlja organizacija za določen čas, podatki o likvidaciji, stečaju in prisilni poravnavi. (4. člen ZSReg).

Glede na naravo vpisov v sodni register se vpiše tudi spremembe teh podatkov.

Postopek vpisa v sodni register se začne z vložitvijo predloga vpisa. Sodišče mora opraviti vpis, če je predlog s predpisano vsebino pripravila upravičena oseba. (10. člen ZSReg).

Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o. je pravni naslednik Kmetijske zadruge z omejenim jamstvom v Šmarju pri Jelšah, ki je bila ustanovljena 1948 in v tem letu vpisana v bivši združni register. V času svojega delovanja je prišlo do več preoblikovanj. V register je tako vpisanih kar nekaj sprememb.

Gospodarsko interesno združenje Kranjska klobasa je bila vpisana v sodni register leta 2005 in deluje kot neprofitna organizacija. V času od ustanovitve naprej se še ni preoblikovala.

6 ORGANI IN NJIHOVA ODGOVORNOST

6.1 FUNKCIJE ORGANOV GOSPODARSKO INTERESNEGA ZDRUŽENJA IN ZADRUGE

Gospodarsko interesno združenje mora kot svoja obvezna organa, oblikovati skupščino in upravo. Lahko ima tudi druge organe, na primer organ nadzora, vendar jih mora določiti v ustanovitveni pogodbi.

»Zadruga ima občni zbor in predsednika zadruga ter nadzorni odbor ali najmanj enega preglednika. Zadruga, ki ima deset oziroma več članov, ima tudi upravni odbor. Če zadružna pravila tako določajo, ima zadruga lahko tudi direktorja in druge organe.« (14. člen ZZad).

Zadrugo upravljajo člani in ima obvezne organe, ki jih potrebuje za delovanje. V teh organih je ena ali več fizičnih oseb. Če je v organu več oseb in je organ kolegijski, mora imeti predsednika. Tega voli občni zbor ali kolegijsko telo na prvi seji. Ima lahko tudi organe po lastni izbiri, ki jih opredeli v pogodbi o ustanovitvi. Ti organi odločajo z glasovanjem. Zadruga ima tako organe za oblikovanje (uresničevanje) volje članov (občni zbor), organe vodenja in organe nadzora, ki pa niso obvezni.

Organi Kmetijske zadruga Šmarje z.o.o. so: občni zbor zadruga, upravni odbor zadruga, nadzorni odbor zadruga, direktor zadruga in upravni odbor zadružne enote. (31. člen ZPr Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o.).

Organi Gospodarsko interesnega združenja Kranjska klobasa so: skupščina, upravni odbor, predsednik upravnega odbora in nadzorni svet in svet združenja. (16. člen Pogodba o ustanovitvi GIZ Kranjska klobasa).

6.1.1 Skupščina in občni zbor

Skupščina je najvišji organ gospodarsko interesnega združenja. Pri zadrugi ima podobno vlogo občni zbor. Oba organa sta pristojna za sprejemanje vseh bistvenih odločitev, tudi tistih o prenehanju združenja oziroma zadruga.

Organa postavljata cilje in skrbita, da so ti cilji uresničeni. V pogodbi o ustanovitvi se določi vprašanja, ki se jih obravnava na skupščini oziroma občnem zboru in opredeli način odločanja.

Če pogodba tega ne določa velja zakonska domneva o sprejetju odločitev z večino glasov. Vsi člani naj bi imeli po en glas. Ustanovitvena pogodba sicer lahko določa,

da ima kateri član več glasov, ne mora pa določati, da nima nobenega glasu. Skupščina oziroma občni zbor se mora obvezno sestati, če to zahteva vsaj četrtnina članov združenja.

Skupščino pri gospodarsko interesnem združenju ali občni zbor pri zadrugi sestavljajo vsi člani, ki so vključeni v zadrugo oziroma v združenje. Seji predseduje predsednik skupščine oziroma predsednik občnega zbora. Skupščino ali občni zbor vodi predsednik, ki je ponavadi tudi predsednik upravnega odbora, v njegovi odsotnosti pa podpredsednik. Redne seje so praviloma enkrat letno, izredne pa na pisno zahtevo članov oziroma organov. Skupščina in občni zbor sprejemata odločitve, večinoma z glasovanjem, z večino sprejetih glasov vseh navzočih članov.

Član zadruge oziroma njegov zakoniti zastopnik lahko za sodelovanje in odločanje na občnem zboru pisno pooblasti drugega člana, če zadružna pravila ne določajo drugače.« (15. člen ZZad).

Za gospodarsko interesno združenje zakon tega posebej ne določa.

Poleg pristojnosti za sprejemanje vseh bistvenih odločitev, med katere spada tudi prenehanje združenja oziroma zadruge, so naloge skupščine oziroma občnega zbora da izvoli, potrjuje in razreši organe zadruge oziroma gospodarsko interesnega združenja in njihove predsednike, sprejema poslovnik oziroma zadružna pravila, obravnava in potrjuje zaključni račun, obravnava in potrjuje finančni plan, določa smernice za delovanje, določa višino članarine in pristopnine, odloča o drugih vprašanjih za delovanje in odloča o načinu sodelovanja z zunanjimi institucijami in podjetji.

Naloge skupščine Gospodarsko interesnega združenja Kranjska klobasa so:

- izvoli in razreši predsednika in namestnika predsednika skupščine,
- obravnava in potrjuje zaključni račun,
- obravnava in potrjuje finančni plan,
- potrjuje predsednika upravnega odbora,
- voli člane upravnega odbora in nadzornega sveta,
- določa smernice za delovanje,
- določa višino članarine in pristopnine,
- odloča o drugih vprašanjih za delovanje,
- odloča o načinu sodelovanja z drugimi združenji,
- sprejema poslovnik o delu skupščine,
- odloča o ustanavljanju strokovnih odborov in komisij,
- sprejema pobude in sproža postopke za pravno varstvo označbe tradicionalnega ugleda oziroma višje kakovosti. (17. člen Pogodba o ustanovitvi GIZ Kranjska klobasa).

Pri Kmetijski zadrugi Šmarje z.o.o. občni zbor sprejema:

- zadružna pravila,
- spremembe in dopolnitve,
- odloča o statusnih spremembah zadruge,

- izdaja vrednostne papirje, odloča o spremembi dejavnosti,
- srednjeročne in letne gospodarske načrte, letni obračun zadruga,
- voli in razrešuje upravni odbor,
- odloča o povečanju zadružnih deležev,
- drugih zadevah v skladu z zakonom. (37. člen ZPr Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o.).

6.1.1.1 Sestava skupščine in občnega zbora

Pristojnosti občnega zbora, ki je sestavljen iz vseh članov, se lahko prenesejo na občni zbor sestavljen iz predstavnikov, ki so jih člani izvolili. Člani lahko na občnem zboru zahtevajo določene podatke in vpogled v poslovne knjige in korespondenco zadruga. To lahko zahtevajo od predsednika, upravnega odbora ali direktorja zadruga. Ti lahko zahtevo zavrnejo zaradi gospodarske presoje, če bi z vpogledom in podatki storili kaznivo dejanje, ter bi bili kršeni dobri poslovni običaji ali pa bi s tem zadrugi škodili. Pri glasovanju ima vsak član po en glas, razen če je določeno da ima več glasov. (21. člen ZZad).

Skupščina Gospodarsko interesnega združenja Kranjska klobasa d.o.o. je praviloma enkrat letno in je sestavljena iz vseh članov. Seji skupščine predseduje predsednik skupščine, v odsotnosti pa podpredsednik.

Ker je o sami skupščini v zakonu premalo zapisanega, sem določene odgovore iskala v združenjih, ki imajo to področje bolj urejeno. Eno izmed takih združenj je Gospodarsko interesno združenje geodetskih izvajalcev.

Člani združenja imajo pravico:

- da sodelujejo na skupščini,
- da predlagajo zadeve, ki naj se uvrstijo v predlog dnevnega reda pred sklicem skupščine,
- da predlagajo sprejem določenih sklepov,
- da odločajo o zadevah, ki so na dnevnem redu.

Člani gospodarsko interesnega združenja, ob udeležbi na skupščini, lahko skupščini postavijo vprašanja, podajo pobude in predloge, ki se nanašajo na njihovo delo in vprašanja v zvezi z delovanjem združenja.

Ker so člani gospodarsko interesnega združenja podjetniki in gospodarske družbe, člane združenja na skupščini zastopajo njihovi zakoniti zastopniki. Če je zakoniti zastopnik odsoten, pa lahko člana zastopa pooblaščenec, ki se potrdi s pisnim pooblastilom. Na prvi seji skupščine člani združenja izvolijo predsednika skupščine, ki ima triletni mandat.

Občni zbor je lahko redni ali izredni. Redni se izvede enkrat letno po izteku poslovnega leta. Na njem se sklepa o poslovanju, sprejme letno poročilo, sklepa o razporeditvi presežka prihodka ali poravnavi izgube, sprejema najpomembnejše

odločitve o delovanju zadruga. Izredni občni zbor se skliče po potrebi, če to zahtevajo koristi zadruga. Skliče ga lahko nadzorni odbor, desetina vseh članov in najmanj sto članov (razen, če je pravilih določeno drugače). Zahteva o izrednem občnem zboru mora biti podana v pisni obliki. (19. člen ZZad).

Pri gospodarsko interesnem združenju nisem našla nikakršnih podatkov o tem kdaj se skliče skupščina združenja. Predvidevam pa, da se, tako kot pri zadrugi, občni zbor sklicuje vsaj enkrat na leto po zaključku poslovnega leta in v primerih, ko so za to podani posebni razlogi (preoblikovanje, prenehanje, ugotovitev ob izvedeni reviziji, itd).

Občni zbor Kmetijske zadruga Šmarje z.o.o. je njen najvišji organ in sestavljajo ga vsi člani. Če jih je v zadrugi manj kot 500, skupaj sestavljajo en občni zbor. Če je članov več, občni zbor deluje preko predstavnikov. Predstavniki so izvoljeni na zboru članov tako, da se izvoli en predstavnik na pet glasov.

6.1.1.2 Način sklica, sklepčnost in zapisnik

Občni zbor se lahko skliče tri tedne in najkasneje en teden pred predvidenim rokom občnega zbora. Objava poteka na način, ki ga določajo združna pravila. Objavi se tudi dnevni red. Občni zbor ne more odločati o zadevah, ki niso uvrščene na dnevni red. To ne velja v primeru predloga za sklic novega občnega zbora, predloga vodenja občnega zbora in raznih pobud. Če se obravnavajo pomembna vprašanja, kot je preoblikovanje, sprememba združnih pravil in podobno, se predlog priloži vabilu. Občni zbor je sklepčen, če je prisotnih več kot polovica vseh članov ali predstavnikov. Na občnem zboru se sklepi sprejmejo z različno večino glasov. (22. člen ZZad).

Skupščino se skliče praviloma na predlog uprave. Skliče jo predsednik ali njegov namestnik. Če gre za izredno sejo, ki so jo zahtevali člani ali drug organ, mora predsednik ali njegov namestnik sklicati sejo v roku tridesetih dni od dane pobude, drugače jo lahko skliče svet združenja.

Član združenja v roku sedmih dni po prejemu vabila, posreduje upravi pripombe in predlaga sprejem drugačnih ali dodatnih sklepov. O njih odloča uprava v soglasju s predsednikom skupščine. Predloge članov obravnavajo na prvi seji skupščine ali pa na naslednji. Člane morajo obvestiti o spremembi predlogov sklepov vsaj 14 dni pred sejo.

Na sejo skupščine so lahko vabljene tudi osebe, ki niso člani združenja. Te so ponavadi izvedenci in strokovnjaki. Vabljene nimajo glasovalne pravice. Sklepe sprejemajo z javnim in s tajnim glasovanjem.

Pri volitvah v zadrugi je izvoljen tisti, ki prejme največ glasov. V primeru neodločenega rezultata odloča žreb. Za sprejem odločitev zakon določa dvotretjinsko večino glasov. S takšno večino se odloča o spremembi dejavnosti zadruga, povečanju zneska obveznega deleža, povečanju odgovornosti članov za obveznosti zadruga,

določitvi strožjih pogojev za izstop iz zadruga, zmanjšanju pravic članov ob prenehanju članstva ali ob prenehanju zadruga in ob statusnem preoblikovanju zadruga.

Če se na občnem zboru oziroma na skupščini, sprejmejo sklepi, ki so v nasprotju z zakonom in združnimi pravili, so le-ti nični. Sprejeti sklepi, ki dajejo enemu članu večjo pravno korist kot drugemu, pa se lahko izpodbijajo na sodišču, če se nestrinjanje s predlogom zapiše v zapisnik.

Pri Gospodarsko interesnem združenju geodetskih izvajalcev se odločitve skupščine sprejemajo z javnim ali tajnim glasovanjem. Odločitve sprejemajo z dvotretjinsko večino. Javno glasujejo z dvigom rok, tajno pa z glasovnicami.

Občni zbor Kmetijske zadruga Šmarje z.o.o. skliče predsednik upravnega odbora, najmanj 7 dni pred predpisanim datumom, s pisnim vabilom. Občni zbor je sklepčen, če so prisotni člani, ki imajo skupaj več kot polovico glasov. Gre lahko za reden občni zbor ob izteku poslovnega leta ali izreden zaradi sklica nadzornega odbora. Zapisnik občnega zbora podpišejo predsednik, zapisnikar in dva overovitelja. Zapisnik je na vpogled vsakemu članu 30 dni na oglasni deski, kasneje pa na sedežu zadruga. (33. člen ZPr Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o.).

Na občnem zboru in na skupščini se vodi zapisnik, ki ima sestavine določene po zakonu. Vanj se zapišejo sprejeti sklepi in podatki o navzočnosti članov. Zapisnik je na voljo vsem članom na vpogled, na sedežu zadruga ali pa je na njihovo zahtevo poslan članom po pošti. Zapisnik podpišeta oseba, ki je vodila občni zbor in oseba, ki je zapisnik napisala. Na zapisnik, ki je bil poslan po pošti, se lahko podajo tudi pripombe na naslednji seji.

6.2 POSLOVODSTVO IN UPRAVA

Za vodstveni organ, poslovodstvo oziroma upravo ali poslovodstvo, se štejejo organi ali osebe, ki so pooblašene za vodstvo in zastopanje po zakonu ali po aktih gospodarsko interesnega združenja oziroma zadruga. (Selinšek, 2007, str. 608).

Tako imata gospodarsko interesno združenje in zadruga, polno pravno sposobnost. Za vodenje poslov in organiziranje dela je pri gospodarsko interesnem združenju po zakonu odgovorna uprava, pri zadrugi pa poslovodstvo. Člane praviloma imenuje skupščina oziroma občni zbor. Ta opredeli njihova pooblastila, pravice in pogoje za odpoklic. Skupščina oziroma občni zbor izvršuje odločitve upravnega odbora in odločitve predsednika oziroma direktorja, ki odločata v skladu s svojimi pooblastili.

Pri sprejemanju odločitev o vodenju mora uprava oziroma poslovodstvo upoštevati predvsem interes gospodarsko interesnega združenja oziroma zadruga. Zato uprava

oziroma poslovodstvo vodi, zastopa in upravlja organizacijo v njeno dobro. (Bohinc, 1993, str. 44 – 45).

Obe organizaciji imata lahko več oseb poslovodstva oziroma uprave pooblaščenih za vodenje. Ločimo individualno ali kolektivno vodenje. Pri individualnem vodenju so zastopanje in vsa pooblastila povezana s tem podeljena eni osebi, pri kolektivnem zastopanju pa se pooblašča več oseb. Glavni funkciji uprave oziroma poslovodstva sta vodenje poslov in zastopanje gospodarsko interesnega združenja oziroma uprave. Uprava oziroma poslovodstvo sprejema odločitve o poslovanju in v imenu in na račun gospodarsko interesnega združenja oziroma zadruga izraža njeno poslovno voljo.

Brez poslovodstva oziroma uprave organizacije ne moreta obstajati. Pravico in obveznost vodenja poslov družbe in njenega zastopanja pridobi uprava oziroma poslovodstvo in pooblaščne osebe že s samim imenovanjem na funkcijo poslovanja oziroma uprave, torej takrat ko pooblaščen organ sprejme sklep o imenovanju na funkcijo pooblaščne osebe. Pravice in obveznosti poslovnih oseb se največkrat določijo v pogodbi o zaposlitvi ali v pogodbi o poslovanju. Pri takšnih pogodbah pa gospodarsko interesno združenje oziroma zadruga zastopajo nadzorni odbor, skupščina ali občni zbor, odvisno od tega kateri organi jih pooblastijo. (Mežnar, 2008, str. 138).

Poslovodstvo in uprava sta tista organa, ki sprejemata odločitve in vodita gospodarsko interesno združenje in zadruga ter jo predstavljata. Uprava gospodarsko interesnega združenja ima predsednika, ki koordinira njeno delo uprave in sporoča tudi voljo in odločitve uprave tretjim osebam in drugim organom združenja. Član uprave mora biti neomejeno poslovno sposoben in hkrati ne sme biti član drugega odbora. Dolžnost uprave je, da skrbno izpolnjuje svoje naloge in zastopa interese združenja skladno z Zakonom o gospodarskih družbah, pogodbo o ustanovitvi in drugimi internimi akti združenja.

Zakon ne določa, da morajo biti člani uprave člani združenja. Poslovno vodenje je samo v pristojnosti uprave. Delo nadzirajo revizorji, ki imajo pravico, da so informirani o poslovanju in pravico do vpogleda v finančne in druge dokumente. O pregledih poročajo skupščini. (571. člen ZGD-1).

Prav tako tudi pri zadrugi zakon in predpisi ne določajo, da morajo biti člani poslovodstva hkrati tudi člani zadruga.

Člani uprave gospodarsko interesnega združenja odgovarjajo za svoje delo, posamično ali solidarno, združenju in tretjim osebam. Vsakemu članu uprave pripada plačilo za njegovo delo.

Pri gospodarsko interesnem združenju predstavlja upravo upravni odbor, ki ima različno število članov. Njegov mandat določijo v pogodbi o ustanovitvi. Člani se vpišejo v sodni register kot pooblaščne osebe za zastopanje združenja. Upravo imenuje skupščina. Organ, ki je upravo imenoval jo lahko tudi odpokliče, predvsem

zaradi nespoštovanja sklepov skupščine in drugih organov ali če s svojim delovanjem zmanjšuje ugled združenju in mu povzroča škodo.

Ko uprava oziroma poslovodstvo predstavlja gospodarsko interesno združenje oziroma zadrugo, to pomeni, da nastopa v imenu pravne osebe, ne da bi s tem nastajale oziroma se ustvarjale pravne posledice. Razlika je, ali uprava oziroma poslovodstvo izjavlja, ali sprejema voljo. Če izjavlja voljo morajo posamezno sodelovati vsi člani uprave, če pa izjavo sprejema zadošča, da je izjava volje tretjega dana kateremu koli članu uprave oziroma poslovodstva in ni potrebno, da jo sprejmejo vsi skupaj, kar bi pomenilo posamezno vsak od njih. S tem, ko izjavo volje sprejme eden od članov, je ravno tako, kot da bi jo sprejeli vsi oziroma bi jo sprejelo gospodarsko interesno združenje ali zadruga. (Bratina, Bohinc, 2005, str. 278 – 279).

Gospodarsko interesno združenje Kranjska klobasa ima upravni odbor, ki predstavlja upravni organ in strokovno telo združenja ter posvetovalni organ skupščine združenja. Upravni odbor ima pet članov. Člane upravnega odbora na svoji redni seji izvoli skupščina združenja za obdobje štirih let. Po preteku mandata so lahko ponovno imenovani. Predsednik združenja je samostojni organ združenja, po svoji funkciji pa je predsednik upravnega odbora. Upravni odbor sprejema odločitve na seji. Predseduje ji predsednik upravnega odbora, ki jo tudi skliče. Upravni odbor veljavno odloča, če je na seji navzoča večina njegovih članov. (28. člen Pogodba o ustanovitvi GIZ Kranjska klobasa).

Pri zadrugi zakon določa da ima zadruga upravni odbor, če zadruga šteje več kot deset članov. Člani upravnega odbora so izvoljeni za določen mandat in opravljajo delo osebno. Upravni odbor, pa hkrati ne predstavlja poslovodstvo oziroma v zakonu ni jasno definirano kako je poslovodstvo sestavljeno, za razliko od gospodarsko interesnega združenja, kjer ponavadi upravni odbor predstavlja tudi upravo. Predvidevam, da člane poslovodstva zadruge določi in pooblasti upravni odbor in pooblastila za zastopanje ravno tako vpiše v sodni register.

Upravni odbor gospodarsko interesnega združenja in zadruge sprejema vse odločitve glede upravljanja in delovanja in jih prenaša v izvrševanje organom ali pooblaščenim osebam. Najpomembnejše naloge upravnega odbora pri gospodarsko interesnem združenju in zadrugi so:

- sprejema pravilnike in akte za delovanje,
- določa organizacijo zadruge oziroma gospodarsko interesnega združenja,
- določa temeljne poslovne politike,
- voli direktorja oziroma predsednika,
- voli delavce s posebnimi pooblastili,
- daje direktorju oziroma predsedniku smernice in navodila za delo,
- pripravlja delo skupščine oziroma občnega zbora in izvaja njegove sklepe,
- predlaga probleme, ki se obravnavajo na skupščini oziroma občnem zboru, zaključni račun in predlog finančnega plana, odloča o razporejanju denarnih sredstev za dejavnosti združenja oziroma zadruge, sprejema predlog delitve dobička in pokrivanje izgube,

- imenuje stalne aličasne komisije, strokovne odbore ali delovne skupine,
- odloča o sprejetju v članstvo in izključitvi,
- odloča o pritožbah članov in o izključitvi,
- zastopa združenje oziroma zadrugo navzven,
- udeležuje se sej drugih organov in poroča o svojem delu,
- deluje v skladu z interesi združenja oziroma zadruge in obveščanje svojih članov,
- pripravlja pogodbe in druge akte,
- vodi evidenco članov, postopke sprejema in izstopa članov, itd,
- operativno izvaja sklepe organov združenja,
- skrbi za zakonitost poslovanja,
- izvaja administrativna dela,
- vestno in odgovorno vodi posle združenja in zadruge,
- sklepa posle ob upoštevanju omejitev.

Upravni odbor zadruge oziroma gospodarsko interesnega združenja odloča na sejah. Seje skliče predsednik odbora. Pri odločanju ima vsak član en glas. Seja je sklepčna, če je prisotnih več kot polovica članov.

Vodenja poslov se ne sme prenesti na nadzorni svet. Določene vrste poslov se ne smejo opravljati brez soglasja nadzornega sveta. Odločitev, koliko članov bo štela uprava, je odločitev ustanoviteljev in je obvezen podatek v statutu.

Če uprava oziroma poslovodstvo šteje več članov ima tudi predsednika. Član uprave je lahko le fizična oseba, pravna oseba ne more biti v funkciji člana uprave oziroma poslovodstva. (Bohinc, 1993, str. 44 – 45).

Iz zgoraj navedenega je razvidno, da tako gospodarsko interesno združenje kot zadrugo vodi in zastopa upravni odbor. Upravni odbor pooblašča odgovorne osebe in jim prenaša sprejete sklepe v izvrševanje. Pooblaščene osebe so dolžne upoštevati in izvrševati sklepe upravnega odbora, tudi če so v neskladju z zakonom. Pooblaščene osebe pa morajo upravni odbor opozoriti na nepravilnosti, saj so same dolžne gospodarsko interesno združenje in zadrugo voditi skladno s predpisano zakonodajo.

Podobnosti in razlike so:

- pri gospodarsko interesnem združenju skupščina imenuje upravni odbor in le ta predstavlja upravo združenja,
- pri zadruzi pa upravni odbor hkrati ne predstavlja poslovodstva,
- člane poslovodstva imenuje upravni odbor in jih pooblasti, ter vpiše kot pooblaščene osebe v sodni register,
- v sodni register se vpišejo tudi pooblaščene osebe za zastopanje gospodarsko interesnega združenja.

Posebnost pri delu poslovodstva zadruge je, da mora izvršiti sklepe upravnega odbora tudi, če so v neskladju z zakonom, čeprav je sicer zavezano, da posluje v skladu s predpisano zakonodajo.

6.3 ZASTOPANJE

Zastopanje pomeni izjavljanje in sprejemanje izjav volje. Pravna oseba izjavlja in sprejema voljo po svojih organih. Organ, ki je z zakonom upravičen sprejemati in izjavljati voljo, je zakoniti zastopnik. (Bratina, Bohinc, 2005 str. 278 – 279).

Upravni odbor imenuje predsednika upravnega odbora pri gospodarsko interesnem združenju in pri zadrugi direktorja zadruge, če ga ta ima. Drugače pa predsednika zadruge voli občni zbor in ta zastopa in predstavlja zadrugo, če statut ne določa drugače. Upravni odbor, kot obvezen organ ima predsednika oziroma direktorja in le-ta je zakoniti zastopnik. (Jovanovič, 2007, str. 1499).

Pri zadrugi je zastopnik lahko zakoniti zastopnik na osnovi zakona ali združnih pravil ali pogodbeni zastopnik. Zakoniti zastopnik lahko opravlja vsa pravna dejanja v okviru pravne sposobnosti zadruge. Za zakonite zastopnike zakon ne predvideva nobenih omejitev. Zakoniti zastopnik lahko za zadrugo sklene pogodbo, s katero prekorači svoja pooblastila, vendar je ta pogodba veljavna. Zato se lahko v register zapiše omejitev, da zadrugo skupno zastopajo.

Zadrugo ponavadi zastopa predsednik, ki je hkrati tudi predsednik upravnega odbora. Tako predsednika, kot tudi upravni in nadzorni odbor se voli na občnem zboru. Volijo se fizične osebe, ki so po zakonu lahko izvoljene za predstavnika. Predsednik zadruge predstavlja in zastopa zadrugo, je odgovoren za zakonitost njenega poslovanja, če ta pooblastila niso prenesena na direktorja zadruge. (42. člen ZZad).

»Če zadružna pravila tako določajo, ima zadruga lahko tudi direktorja in druge organe.« (14. člen ZZad).

Če zadrugo vodi direktor, to zavedejo v zadružna pravila. Vodi jo ravno tako kot predsednik, v skladu z zakonom in združnimi pravili, sklepi občnega zbora in upravnega odbora, če zadruga nima upravnega odbora pa v skladu s smernicami predsednika zadruge. Sodeluje lahko na sejah združnih organov vendar brez pravice glasovanja. Ne more biti hkrati tudi član upravnega ali nadzornega odbora (preglednik). Izvolijo ga lahko brez javnega razpisa, če drugače ne določijo v združnih pravilih. (30. člen ZZad).

Direktor ni obvezen organ zadruge. Pri večjih zadrugah pa je skorajda nujen. Po zakonu ga izvoli in odpokliče občni zbor ali pa po pravilih upravni odbor.

Po zakonu odloča o izvolitvi (lahko brez javnega razpisa, če pravila ne določajo drugače) in odpoklicu direktorja občni zbor, pravila pa lahko prepuščajo imenovanje in odpoklic upravnemu odboru. O odstranitvi direktorja ali upravnega odbora pa odloča nadzorni odbor.

Zakon o gospodarskih družbah ne zajema dejavnosti zastopanja gospodarsko interesnega združenja, zato sem podatke o samem zastopanju iskala pri konkretnem združenju.

Gospodarsko interesno združenje Kranjska klobasa zastopa predsednik upravnega odbora. Predsednik upravnega odbora predstavlja združenje v skladu s statutom združenja, sklicuje in predseduje zasedanju upravnega odbora in skrbi za izvajanje odločitev upravnega odbora in skupščine. Mandat predsednika in podpredsednika je štiri leta, oba sta lahko ponovno izvoljena. Za vodenje poslov in organiziranje dela je odgovorna uprava. (31. člen Pogodba o ustanovitvi GIZ Kranjska klobasa).

Direktor zadruga ne more biti izvoljen v noben obvezen organ zadruga. Zakoniti zastopnik zadruga je lahko skupaj z zakonitim zastopnikom tudi prokurist. Prokura je lahko podeljena eni ali več osebam s strani zadruga po postopku, ki ga določi v ustanovitvenem aktu. V primeru prekoračitve pooblastil je prokurist odpoklican in odškodninsko odgovoren zadrugi.

Zadrugi je pri izvolitvi, odpoklicu in odstititvi direktorja zagotovljena popolna avtonomija. Direktor ne more zadržati izvršitev občnega zbora, kot je bilo to pred uvedbo novega zakona, ko je lahko zadržal izvršitev sklepa, o katerem je menil, da ni v skladu z zakonom. Če organ, ki je sprejel sklep zahteva njegovo izvršitev, direktor tega ne more preprečiti in se izvršitev dejansko zgodi. Zakon določa, da mora direktor še posebej skrbeti, da je poslovanje v skladu z zakonom in drugimi predpisi, pa pomeni, da mora upoštevati obstoječi pravni red in se po njem ravnati.

Naloga direktorja zadruga, kot organa vodenja, je voditi poslovanje zadruga v skladu z zakonom, združnimi pravili, sklepi občnega zbora in upravnega odbora oziroma predsednika, če ni upravnega odbora. Direktor zastopa zadrugo v skladu s pooblastili, ki jih določajo pravila ali jih je na njega prenesel predsednik zadruga. Sodelovati mora na sejah upravnega in nadzornega odbora. Nima pravice glasovanja, ker ne more biti član nobenega odbora. Daje pojasnila o poslovanju zadruga, poroča o delu in problemih. Seje upravnega in nadzornega odbora zadruga lahko potekajo brez njegove prisotnosti, v kolikor direktor ni vabljen oziroma ga odbora iz sej izključita. Direktor je lahko oseba, ki ni član zadruga. (Čeferin, 1993, str. 25).

Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o. je v združnih pravilih določila, da je njen poslovodni organ direktor zadruga, ki ga voli upravni odbor za dobo štirih let. Pristojnosti direktorja so: da zastopa zadrugo, organizira in voli poslovanje zadruga, odgovarja za zakonitost dela, predlaga temelje poslovne politike, predlaga delovni program, sprejema ukrepe za izvajanje, izvaja sklepe organov zadruga, predlaga organizacijo zadruga, odloča o delovnih razmerjih zaposlenih in opravlja druge naloge skladno s pravili in zakonom. (52. člen ZPr Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o.).

Kmetijsko zadrugo Šmarje z.o.o. zastopa direktor neomejeno, razen pri sklepanju pogodb o nakupu in prodaji osnovnih sredstev, ki jih sklepa po predhodnem soglasju

upravnega odbora. V odsotnosti direktorja zastopa zadrugo delavec, ki ga določi upravni odbor na predlog direktorja. Direktor lahko, v okviru svojih pooblastil, nekoga pismeno pooblasti za zastopanje v posamezni zadevi. Direktorja voli upravni odbor za dobo štirih let in je po preteku mandata lahko ponovno izvoljen. (51. člen ZPr Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o.).

Direktor ima pristojnosti da:

- organizira in vodi poslovanje,
- zastopa zadrugo,
- odgovarja za zakonitost dela,
- predlaga poslovno politiko,
- predlaga ukrepe, izvaja sklepe organov zadruge,
- predlaga organizacijo zadruge,
- odloča o delovnih razmerjih zaposlenih,
- opravlja druge naloge skladno s pravili in zakonom.

Pri zastopanju zadruge oziroma gospodarsko interesnega združenja želim še enkrat poudariti bistvene podobnosti in razlike. Gospodarsko interesno združenje ponavadi zastopa predsednik, pri zadrugi pa zadrugo zastopa predsednik zadruge ali pa direktor, če je zadruga večja in če to določijo v aktu o ustanovitvi. Predsednik gospodarsko interesnega združenja je hkrati predsednik upravnega odbora. Skupščina voli in imenuje upravni odbor združenja, predsednika upravnega odbora pa voli kar upravni odbor izmed svojih članov. Predsednik zastopa in predstavlja gospodarsko interesno združenje. Pri zadrugi predsednika voli občni zbor in mora biti hkrati tudi član zadruge. Direktorja pa izbere upravni odbor in ni nujno, da je član zadruge.

7 PREMOŽENJE GOSPODARSKO INTERESNEGA ZDRUŽENJA IN ZADRUGE

7.1 OBVEZNI IN PROSTOVOLJNI DELEŽI IN NJIHOVA VIŠINA

»Gospodarsko interesno združenje se lahko ustanovi brez osnovnega kapitala. Pravice članov združenja ne morejo biti izražene v vrednostnih papirjih; vsaka drugačna določba je nična.« (564. člen ZGD-1).

Za gospodarsko interesno združenje zakon ne predvideva vplačila osnovnega kapitala, prav tako pa tudi ne določa, da morajo člani ob pristopu vplačati obvezni delež, kot je to pri zadrugi. V praksi pa ponavadi združenje ob pristopu novega člana od njega zahteva, da vplača pristopnino. Višina pristopnine je za člane gospodarsko interesnega združenja praviloma enaka, če pa je različna na njeni osnovi član ne more uveljavljati svojih pravic, kot na osnovi različno vplačanih deležev pri zadrugi, (ko ima s tem več glasov).

Pri Gospodarsko interesnem združenju Kranjska klobasa se sredstva potrebna za delovanje zbirajo iz pristopnin, članarin, subvencij, donacij, javnih razpisov za dodeljevanje sredstev, poslovanja in drugih virov. Sredstva se lahko tudi namensko zbirajo za posamezen konkreten projekt združenja. (11. člen Pogodba o ustanovitvi GIZ Kranjska klobasa).

Premoženje zadruge sestavljajo stvari, pravice in denar. Pridobi se z vplačanimi deleži članov in drugimi viri in je hkrati lastnina zadruge.

Premoženje Kmetijske zadruge Šmarje z.o.o. sestavljajo stvari, pravice in denar, s katerimi razpolaga zadruga. Vloženi deleži postanejo zadružna lastnina in z njimi upravlja in razpolaga zadruga. Premožensko razmerje med zadrugo in članom, glede stvari pravic in denarnih sredstev, ureja pogodba. Vse premoženje zadruge postane zadružna lastnina. (24. člen ZPr Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o.).

Za člana zadruge je obvezen vpis najmanj enega deleža. Višina deležev je za vse člane enaka, razen če drugače ne določijo zadružna pravila. Tako je pri Kmetijski zadrugi Šmarje z.o.o. obvezen vpis enega deleža. Člani pa lahko vplačajo največ pet deležev, ki se smatrajo kot prostovoljni deleži in se ob izstopu iz članstva, po izteku jamstvene dobe, tudi vrnejo. Višina vplačil se nanaša na možno in dogovorjeno sodelovanje člana z zadrugo.

Višina deleža se pri zadrugi ponavadi vplača v denarnem znesku. Če je v pravilih zadruge zapisano, pa se lahko vplača delež tudi v nedenarnem sredstvu. Upravni odbor odloči ali je možno takšno vplačilo in določi strokovnjake, ki opravijo oceno in sestavijo cenilni zapisnik.

Tako se lahko eno ali več stvari upošteva enako, kot vplačilo deleža. Za vplačan delež se smatra tudi pravica do uporabe stvari, pri tem pa lastnina ostane nespremenjena in terjatev, ki jo je možno izterjati. V pravilih se ponavadi določi rok, do katerega mora član vplačati delež v celoti, ker ob pristopu plača le polovico deleža. Delež se lahko vplača tudi iz dela presežka ob izteku poslovnega leta. (34. – 39. člen ZZad).

V kolikor Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o. ustvari dobiček, se ta deli. Delitev se izvede tako, da zadruga oblikuje rezervni sklad in druge sklade po sklepu občnega zbora. Najmanj 50% dobička zadruga nameni v poslovni sklad. Predlog delitve dobička pripravi upravni odbor, ki upošteva planirane investicije in druge namene uporabe tega dobička. Del dobička se razdeli med člane glede na sodelovanje z zadrugo, del pa se nameni za zaposlene delavce.

Pri gospodarsko interesnem združenju je v zakonu zapisano samo to, da je cilj združenja olajšati in pospeševati pridobitno dejavnost, ne pa ustvarjati dobička. S tem ustvarjanje dobička ni prepovedano, namenijo pa ga izključno za svoje delovanje.

7.2 VODENJE POSLOVNIH KNJIG

Vsi pravni subjekti morajo voditi poslovne knjige po načinu, ki ga določa zakon. Ponavadi se poslovne knjige vodijo na sedežu družb. Zadruga morajo voditi poslovne knjige po sistemu dvostavnega knjigovodstva. Podrobnejša pravila v zvezi z vodenjem poslovnih knjig so urejena s slovenskimi računovodskimi standardi.

Bilanco stanja in uspeha, morajo predložiti ustrezni službi do konca marca. Po izteku poslovnega leta, se opravi tudi pregled poslovanja, ki ga opravijo pri gospodarsko interesnem združenju revizorji, pri zadrugi pa nadzorni odbor zadruga ali preglednik.

Poročilo iz preteklega leta, po izteku poslovnega leta obravnavajo na skupščini gospodarsko interesnega združenja oziroma na občnem zboru zadruga. Organa morata poročilo o finančnem poslovanju tudi sprejeti. Predhodno nadzorni odbor oziroma preglednik, na skupščini oziroma na občnem zboru, poda tudi zapisnik o pregledu poslovnih knjig. Poročilo vsi, ki so navzoči pri pregledu preteklega poslovnega leta, tudi podpišejo. Poročilo vsebuje tudi podatek o številu članov. Letno poročilo je javno objavljeno. Podatki iz letnega poročila, se hkrati uporabijo v državne statistične namene. (41. - 42. člen ZZad).

Iz poročila ob izteku poslovnega leta je mogoče razbrati koliko je presežka ali izgube. Naloga skupščine oziroma občnega zbora pa je, da odloči na kakšen način se bo presežek porabil, delil ali akumuliral oziroma na kakšen način se bo pokrivala izguba iz poslovanja.

Najmanj 5% presežka, je po zakonu, potrebno nameniti za obvezne rezerve. Iz obveznih rezerv ali iz drugih skladov, ki jih lahko za posebne namene oblikuje zadruga, se v primeru izgube le-ta pokriva. Pri zadrugi se lahko, v sorazmerju z njihovim poslovanjem z zadrugo, del presežka v prihodku razdeli med člane zadruge. (43. – 46. člen ZZad).

Gospodarsko interesno združenje ni ustvarjeno z namenom ustvarjanja dobička, vendar se dobiček kljub temu lahko ustvarja in se porabi za opravljanje dejavnosti združenja.

Pri Kmetijski zadrugi Šmarje z.o.o. poslovne knjige vodijo na sedežu zadruge. Zadruga je registrirana tudi za opravljanje računovodskih, knjigovodskih in revizijskih dejavnosti.

8 PRENEHANJE IN PREOBLIKOVANJE GOSPODARSKO INTERESNEGA ZDRUŽENJA IN ZADRUGE

Pri gospodarsko interesnem združenju in pri zadrugi je možno tudi prenehanje in preoblikovanje pravnih subjektov. Obe obliki nastaneta kot posledica svobodne gospodarske pobude in svobode združevanja. Kot taki se ustanovita, delujeta in prenehata. Prenehanje obstoječih pravnih oseb je lahko povezano z interesi njenih članov in z interesi drugih oseb, s katerimi stopa v pravna razmerja.

8.1 VZROKI ZA PRENEHANJE IN PRAVNE POSLEDICE PRENEHANJA

V kolikor sta bili gospodarsko interesno združenje in zadruga ustanovljeni za določen čas prenehata s svojim delom po izteku tega časa. Ravno tako prenehata delovati, če se uresniči cilj zaradi katerega sta bili ustanovljeni. Za prenehanje se lahko odloči tudi skupščina združenja oziroma občni zbor zadruge. Obe obliki lahko prenehata obstajati tudi na podlagi sodne odločbe. (576. člen ZGD-1 in 47. člen ZZad).

Zadrugi je lahko izrečen tudi ukrep prepovedi opravljanja dejavnosti. Delovati preneha lahko zaradi spojitve, pripojitve ali delitve na več novih zadrug, kot tudi če se število članov spusti pod minimalno (3 člani) in takšno stanje traja nepretrgoma več kot šest mesecev.

Obe organizacijski obliki lahko prenehata delovati po izvedenem likvidacijskem postopku. Po poplačilu upnikov oziroma po likvidaciji zadruge se najprej članom zadruge vrnejo vplačani obvezni deleži. Če po vračilu deležev še ostane kaj premoženja, se to razdeli sorazmerno, z deleži, med člane. (48. člen ZZad).

Za uvedbo stečaja morajo biti izpolnjeni pogoji. Stečaj se vpiše v sodni register, prav tako preoblikovanje. Iz registra je možno subjekt tudi izbrisati, če je prenehal poslovati, nima premoženja in je izpolnil vse svoje obveznosti.

Kmetijska zadruga Šmarje z.o.o. je v svojem času delovanja oziroma poslovanja »preživela« kar nekaj pripojitev, spojitev in razdružitev. Vse spremembe so bile vpisane v sodni register.

8.2 PREOBLIKOVANJE

Gospodarsko interesno združenje in zadruga se lahko tudi preoblikujeta. Vsaka pravna oseba se lahko preoblikuje v združenje. Njena dejavnost mora ustrezati

dejavnosti združenja in mora biti v povezavi z dejavnostjo njenih članov. Združenje se lahko preoblikuje v družbo z neomejeno odgovornostjo. (574. člen ZGD-1).

Če gre za preoblikovanje pravne osebe v združenje, vsaka pravna oseba ni primerna za preoblikovanje. Preoblikuje se lahko družba, ki ima najmanj dva družbenika, ki opravljata pridobitno dejavnost. Pri takšnem preoblikovanju gre samo za notranje spreminjanje razmerij in ne za statusne spremembe. Iz razmerja družbenikov pri družbi tako nastane razmerje med člani v združenju.

Pri preoblikovanju združenja v družbo, pa se prej nepridobitna dejavnost spremeni v pridobitno. Razmerje se iz razmerja med člani spremeni v razmerje med družbeniki. Združenje se lahko preoblikuje le v d.n.o., ne pa tudi v druge osebne oziroma kapitalne družbe.

Zadruga se lahko preoblikuje na več načinov: z združitvijo, z delitvijo in s spremembo pravne organizacijske oblike. Za združitev gre takrat, kadar se dve ali več zadrug združi.

Pripojitev poteka tako, da se naredi prenos premoženja prevzete zadruge na prevzemno.

Spojitev zadruge poteka tako, da najprej ustanovijo novo zadrugo, na katero se prenese celotno premoženje zadrug, ki se spajajo. Prevzete zadruge ne bodo obstajali brez predhodne likvidacije, celotno premoženje, pravice in obveznosti tako prevzame novo nastala zadruga.

Zadruga se deli tako, da se razdeli (vsi deli premoženja se prenesejo na novoustanovljeno zadrugo), oddeli (premoženje prenese po posameznih delih; zadruga, ki se prenaša ne preneha obstajati) ali izčleni (del premoženja zadruga prenese na drugo in s tem pridobi ustrezen delež v drugi).

Pri vseh oblikah se preoblikovanje opravi po predhodni reviziji poslovanja. S preoblikovanjem se ne sme povzročati gospodarska škoda. Člani po preoblikovanju postanejo člani drugih zadrug. (48.a – 48. š člen ZZad).

Pri združitvi in delitvi so lahko poleg zadruge udeleženi kot prevzeta, prenosna ali nova pravna oseba, gospodarske družbe (razen tihe družbe), gospodarska interesna združenja in evropska zadruga. Zadruga se lahko preoblikuje v omenjene tri oblike, prav tako pa se lahko te oblike preoblikujejo v zadrugo.

Pri preoblikovanju glede na to v katero obliko se lahko zadruga preoblikuje, obstajajo določene omejitve, ki jih je potrebno upoštevati pri premoženju. Tako se lahko zadruga preoblikuje v gospodarsko družbo razen tihe družbe, gospodarsko interesno združenje in v evropsko zadrugo.

Pri Kmetijski zadrugi Šmarje z.o.o. je eden izmed navedenih možnih vzrokov za prenehanje zadruge preoblikovanje. Posamezna zadružna enota, določena v organizaciji zadruge, se lahko organizira v samostojno zadrugo kadar tako sklene občni zbor z 2/3 večino glasov. Premožensko pravna razmerja se uredijo s pogodbo. Upošteva se vlaganje s strani zadruge oziroma dela, ki se organizira v samostojno zadrugo. V sodni register je zadruga vpisala že kar nekaj vmesnih preoblikovanj.

8.3 POSEBNOSTI LASTNINJENJA

V času, ko so se podjetja lastninsko preoblikovala, so lahko, pod določenimi pogoji, zadružne organizacije in organizacije kooperantov sodelovale v postopku lastninskega preoblikovanja, če so se tako sporazumele s podjetjem in pristojnim ministrstvom.

Zadružni upravičenci so lahko uveljavljali pravice le na delu podjetja. V tem primeru se je premoženje razdelilo na dve ali na več družb (delniške ali d.n.o.).

Podjetja so pri lastninjenju navadne delnice s pravico prenesla na zadružne upravičence. Tako se je razdelilo premoženje glede na njihov obseg sodelovanja s podjetjem. Najprej so opravili razdelitev navadnih delnic. Preostali del premoženja pa je bil v celoti ali deloma odkupljen od zaposlenih, bivših zaposlenih, od članov in od kooperantov, če se je za tak odkup s programom odločil organ upravljanja podjetja.

Prav tako so se v tistem času vršila vračila premoženja zadružnim organizacijam, katere so vložile zahtevek za vračilo na pristojno ministrstvo za premoženje, ki je bilo po drugi svetovni vojni brez nadomestila podržavljeno ali preneseno na druge uporabnike. Premožnje se je vrnilo zadružnim organizacijam, organizacijam kooperantov ali zadružnih zvez.

9 ŠTEVILO GOSPODARSKO INTERESNIH ZDRUŽENJ IN ZADRUG NA SLOVENSKEM PODROČJU

V tabeli so predstavljeni podatki, ki prikazujejo število vpisanih gospodarsko interesnih združenj in zadrug, v primerjavi z drugimi pravno organizacijskimi oblikami.

Tabela 1: Število zadrug in gospodarsko interesnih združenj v primerjavi s številom drugih pravnih oseb

Dejavnost	Giz	Zadruga	Druge pravno.org. oblike	Skupaj
Kmetijstvo, lov, gozdarstvo	3	132	1598	1733
Ribištvo in ribiške storitve	0	9	91	100
Rudarstvo	0	1	64	65
Predelovalne dejavnosti	3	41	11399	11443
Oskrba z elekt. energ. plinom in vodo	1	6	240	247
Gradbeništvo	4	29	13185	13218
Trg. popr. mot. vozil in izd. šir. porabe	2	86	11063	11151
Gostinstvo	0	2	6974	6976
Promet, skladiščenje in zveze	5	21	6789	6815
Finančno posredništvo	1	0	791	792
Poslo.z neprem. najem in posl. stor.	37	153	12833	13023
Dejav.jav. upr. obr., obvezno soc.zav.	0	2	7	9
Izobraževanje	2	0	541	543
Zdravstvo in socialno varstvo	1	4	2181	2186
Druge javne, skupne in oseb.stor. dej.	103	2	9872	9977
SKUPAJ:	162	488	77628	78278

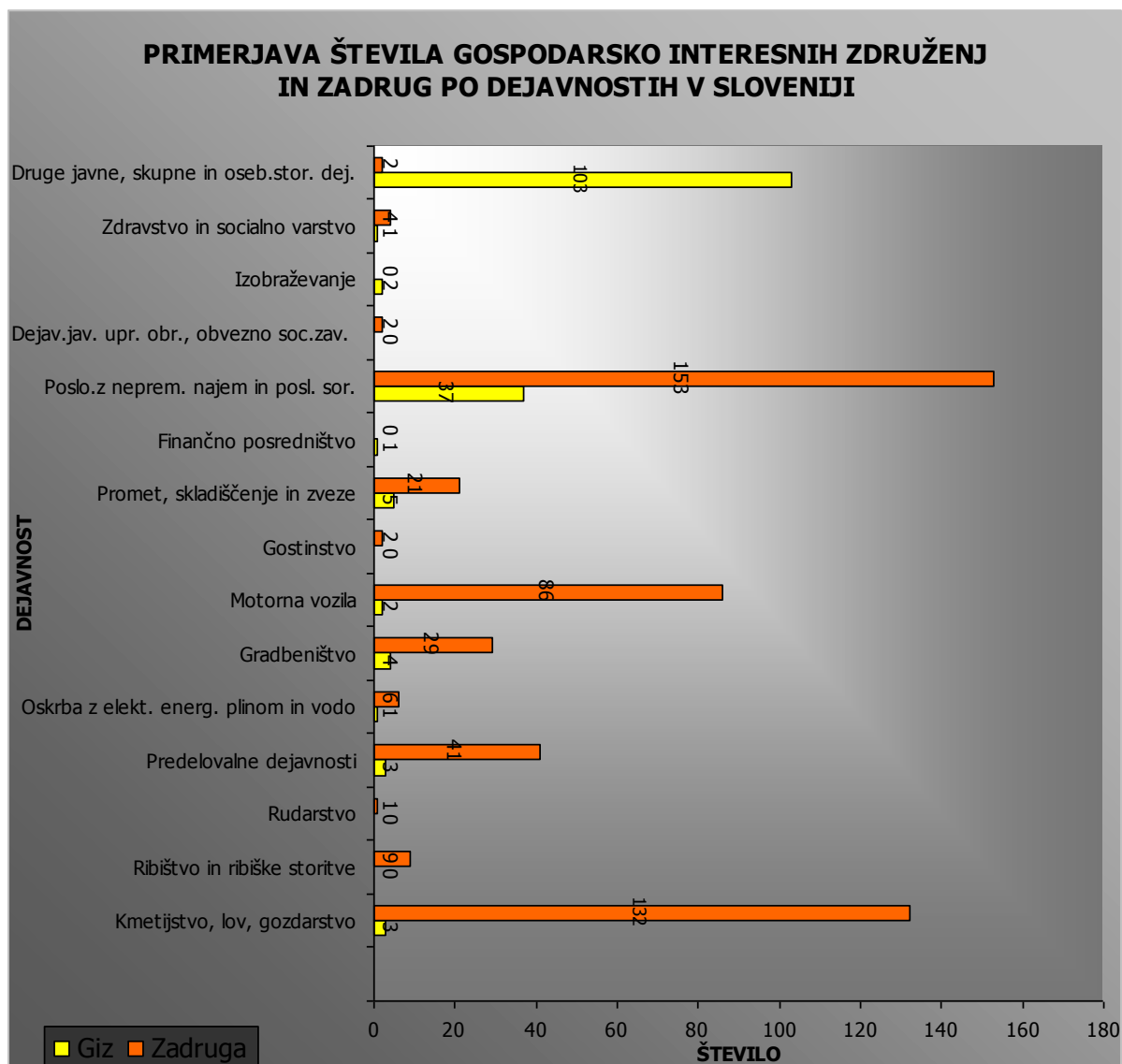
Vir: Podatki o številu poslovnih subjektov, vpisanih v Poslovni register Slovenije na dan 31.12.2007, AJPES, Ljubljana 2008

V letu 2007 je bilo v Sloveniji 488 zadrug in 162 gospodarsko interesnih združenj. Iz zbranih podatkov je razvidno, da je številčno veliko več zadrug kot gospodarsko interesnih združenj. V primerjavi z drugimi pravno organizacijskimi oblikami predstavlja število gospodarsko interesnih združenj 2,06% delež vseh organizacij na trgu, zadrug pa 6,23% delež. Skupaj predstavljata 8,3% delež vseh podjetij.

Če pogledamo pretekla leta je bilo v Sloveniji v času, ko je bilo največ zadrug, v letu 1956, število 695, kar je 42% več kot danes. Najmanj registriranih zadrug v Sloveniji je bilo v letu 1965 in sicer samo 78, kar predstavlja kar 84 % manj kot jih imamo danes.

9.1 PRIMERJAVA ŠTEVILA GOSPODARSKO INTERESNIH ZDRUŽENJ IN ZADRUG (GRAF)

Graf 1: Primerjava števila gospodarsko interesnih združenj in zadrug po dejavnostih v Sloveniji

Vir: Podatki o številu poslovnih subjektov, vpisanih v Poslovni register Slovenije na dan 31.12.2007, AJPES, Ljubljana 2008

Iz podatkov in grafa je razbrati, da je največ registriranih zadrug v Sloveniji s področja poslovanja z nepremičninami, najemi in poslovnimi storitvami in ne s

področja kmetijstva, kot sem sama pričakovala. Področje kmetijstva, lova in gozdarstva je šele na drugem mestu. Večje število registriranih zadrug, je tudi na področju trgovine, popravila motornih vozil ter izdelkov široke porabe. Temu sledi področje predelovalnih dejavnosti, prometa, skladiščenja in zveze.

Manj kot deset zadrug, je registriranih s področij:

- ribištva in ribiških storitev,
- oskrbe z električno energijo in plinom,
- zdravstva in socialnega varstva,
- dejavnosti javne uprave in obrambe, obveznega socialnega zavarovanja,
- druge javne, skupne in osebne storitvene dejavnosti,
- rudarstva.

Gospodarsko interesnih združenj je daleč največ s področja drugih javnih, skupnih in osebnih storitev in sicer skorajda 65%. Na drugem mestu, ki predstavlja kar 23 % registriranih združenj je poslovanje z nepremičninami.

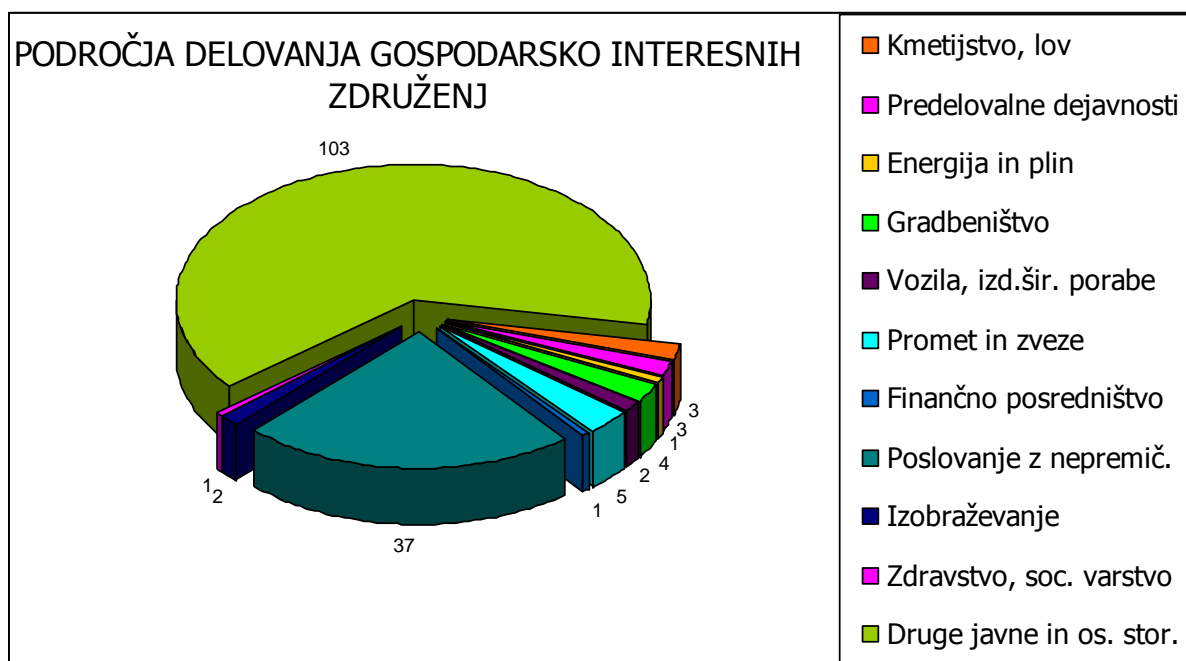
Ostalih 12% registriranih gospodarsko interesnih združenj pri nas pa najdemo na področjih:

- prometa, skladiščenja in zvez,
- gradbeništva,
- kmetijstva, lova in gozdarstva,
- predelovalne dejavnosti,
- trgovine in popravila motornih vozil,
- izobraževanja,
- zdravstva in socialnega varstva.

9.2 PODROČJA DELOVANJA GOSPODARSKO INTERESNIH ZDRUŽENJ (GRAF)

Graf 2: Področja delovanja gospodarsko interesnih združenj

Vir: Podatki o številu poslovnih subjektov, vpisanih v Poslovni register Slovenije na dan 31.12.2007, AJPES, Ljubljana 2008

Iz zgornjega grafa je razvidno, da je najbolj številčno področje delovanja gospodarsko interesnih združenj področje javnih in osebnih storitev in predstavlja kar 63,7% vseh.

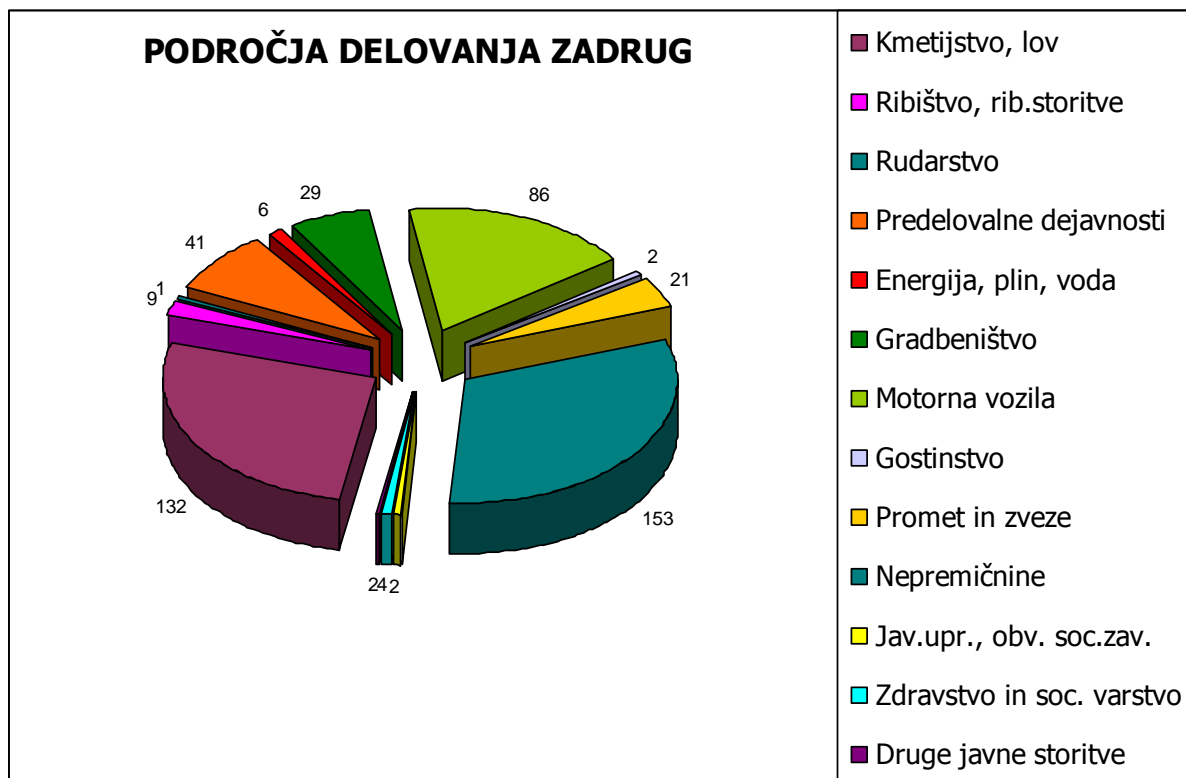
Za več kot polovico manj je združenj s področja poslovanja z nepremičninami (22,8%).

Sledi področje prometa in zveze (3%). Manj je gospodarsko interesnih združenj na področjih gradbeništva (2,5%), kmetijstva in lova (1,9%), predelovalnih dejavnosti (1,9%), izobraževanja (1,2%) in vozil ter izdelkov široke potrošnje (1,2%).

Najmanj je gospodarsko interesnih združenj na področjih energije in plina (0,6%) ter zdravstva in socialnega varstva (0,6%).

9.3 PODROČJA DELOVANJA ZADRUG (GRAF)

Graf 3: Področja delovanja zadrug

Vir: Podatki o številu poslovnih subjektov, vpisanih v Poslovni register Slovenije na dan 31.12.2007, AJPES, Ljubljana 2008

Iz zgornjega grafa je razvidno, da je področje delovanja zadrug razdeljeno bolj enakomerno. Najštevilčnejše so zastopane na področjih poslovanja z nepremičninami in najemi (31,4%), sledi področje kmetijstva, lova in gozdarstva (27%) ter trgovina, popravila motornih vozil in izdelki široke potrošnje (17,6%).

Temu sledijo področja predelovalne dejavnosti (8,4%), prometa, gradbeništva (6%), skladiščenja in zvez (4,3%), področja ribištva in ribiških storitev (1,8 %), oskrbe z električno energijo in plinom (1,3%) in zdravstva in socialnega varstva (0,8%).

Najmanj registriranih zadrug je na področjih dejavnosti javne uprave in obrambe in socialnega zavarovanja (0,4 %), gostinstva (0,4 %), drugih javnih, skupnih in osebnih storitev (0,4 %) in rudarstva (0,2 %).

10 ZAKLJUČEK

10.1 POVZETI STRNJENI REZULTATI RAZISKOVANJA

Delovanje zadrug je zelo natančno opredeljeno v Zakonu o zadrugah. Gospodarsko interesno združenje pa ureja »samo« Zakon o gospodarskih družbah. Ker gre za združevanje pravnih subjektov, katerih delovanje opredeljuje zakon s področja njihove dejavnosti, ne vidim potrebe, da bi se to področje dopolnilo in zakonsko bolj dodelalo. Predvsem glede na vlogo in obseg delovanja, kot ga ima gospodarsko interesno združenje danes.

Pri primerjavi zadruga in gospodarsko interesnega združenja kot pravne osebe sem prišla do naslednjih zaključkov:

- obe obliki postaneta pravni osebi z vpisom v sodni register in s tem postaneta nosilki pravic in obveznosti,
- temeljita na članstvu, s tem, da zadruga vključuje člane, ki so lahko tako fizične kot pravne osebe, pri gospodarsko interesnem združenju pa ta oblika vključuje podjetnike in gospodarske družbe,
- ustanovljeni sta s podobnim ciljem oziroma namenom olajšati, pospeševati pridobitno dejavnost svojih članov in racionalizirati njihovo delovanje,
- obe obliki se lahko preoblikujeta in prenehata delovati zaradi skorajda enakih razlogov.

Zgodovinsko gledano imajo zadruga na slovenskem dosti daljšo tradicijo. Zadruga, kot pojem, na našem področju predstavlja pomoč slovenskemu kmetu oziroma kmetijstvu. Za cenejši nakup vsega potrebnega za pridelavo poljščin, katere zadruga potem od kmeta odkupi. Gospodarsko interesno združenje zaradi svoje kasnejše pojavnosti na slovenskem trgu nima primerljive tradicije, in s tem tudi pomembnosti, kot zadruga. Po mojem mnenju, če bi se bilo potrebno kateri od teh oblik odpovedati, bi gospodarsko interesno združenje na slovenskem tržišču manj pogrešali.

Smiselnost obstoja zadruga opravičuje številčnost njenih članov in število zadruga na trgu. Menim, da le malo katera oblika izpolnjuje obveznosti do svojih članov, kar naj bi bil njen glavni namen. Kot organizaciji pa sodelujeta z drugimi, na domačem in tudi na tujem trgu, saj gospodarsko interesno združenje lahko trži izdelke svojih članov, zadruga pa skuša prodati, kar je odkupila od svojih članov.

Sociološko gledano temeljita na članstvu, s tem da zadruga pomaga kmetom in vključuje fizične osebe. Obe imata notranjo strukturo oziroma organe, ki omogočajo njuno delovanje, postavljajo cilje in izvršujejo odločitve teh organov.

Prednost zadruga je, da se vanjo včlanijo tudi fizične osebe. Zadruga pomaga predvsem kmetom pri prodaji svojih pridelkov.

Prednosti gospodarsko interesnega združenja so v tem, da pomaga podjetnikom na trgu predvsem s strokovnimi nasveti. Tako se lažje prilagodijo spremembam na trgu, pripravljajo skupne predstavitve in, odvisno od panoge, preko gospodarsko interesnega združenja tržijo proizvode in storitve.

Obe organizaciji za svoje člane pripravljata potrebna izobraževanja in usposabljanja. Člani imajo možnost, da vplivajo na delovanje organizacij, saj imajo volilno oziroma glasovalno pravico. Lahko so voljeni v organe upravljanja in s tem lahko pomagajo ustvarjati politiko organizacij.

Pomanjkljivost zadruga, ki je tisti največji razcvet že doživela, je v tem, da se je se je ob priključitvi v EU odprl trg za cenejše pridelke in končne izdelke iz tujine. Pri gospodarsko interesnem združenju naj bi bil namen ustanovitve takšnega združenja tudi nastop na skupnem evropskem trgu. Vzrok za nastanek obeh oblik je predvsem sama potreba po prav takšni organizacijski obliki, ker je v okolici veliko fizičnih oziroma pravnih oseb, ki imajo interes in potrebo po združevanju.

Zaradi različnosti v sestavi članstva sem mnenja, da sta prav ti obliki potrebni, s tem, da bi se gospodarsko interesnemu združenju lahko odrekli prej kakor zadrugi. Zadruga, predvsem zaradi svoje oblike, redno opravljajo dejavnost, zaradi katere so ustanovljene. Pri gospodarsko interesnem združenju pa v prenekaterem primeru, po registraciji in formiranju potrebnih organov sama dejavnost, ker ne vključuje konkretne gospodarske dejavnosti, zamre. Vlogi obeh organizacijskih oblik sta zelo jasno definirani, tako da kakšnih posebnih nejasnosti pri tem nisem ugotovila.

10.2 PREDLOGI

Ko sem preučevala to področje sem si ustvarila določeno mnenje, ki se nanaša na samo primerjavo zadruga in gospodarsko interesnega združenja. Najugodnejše čase rasti je zadruga že doživela v času socializma in takšne rasti ne moremo več pričakovati. Pomen zadruga je tako splošen in razpoznaven, da v njen obseg dejavnosti ne bi bilo mogoče vključevati še kaj, kar bi izboljšalo njeno delovanje, vendar je njena prisotnost na slovenskem trgu nujno potrebna.

Pri gospodarsko interesnem združenju, predvsem zaradi odsotnosti gospodarske dejavnosti, po mojem mnenju, ni kakšnega velikega interesa za samo izvajanje dejavnosti, razen nekaterih izjem. Dvomljiv vtis je name naredilo dejstvo, da se je v istih prostorih z istimi kadri istočasno, poleg osnovne, opravljala dejavnost razvojne agencije in turistične zveze.

Mnenja sem, da pri nas ustanovljena gospodarsko interesna združenja ne nudijo dejanske pomoči gospodarskim subjektom, ne glede na to ali je krivda na eni ali na drugi strani. Mnenja sem, da podjetja še vedno preveč nezaupljivo gledajo na

spremembe, ki se vršijo na trgu. Nikakor ne žele, razen izjem, biti prva, ki se bodo odločila za prevzete novosti oziroma spremembe.

Ko sem v telefonskem imeniku iskala podatke, jih skorajda nisem našla takšne, kot so v registru poslovnih subjektov. Iz vsega skupaj sklepam, da so subjekti sicer registrirani, ampak na žalost ne opravljajo vloge zaradi katere so bili ustanovljeni. Pri gospodarsko interesnem združenju malokateri upravni odbor opravlja profesionalno funkcijo oziroma se ukvarja izključno samo z delovanjem gospodarsko interesnega združenja. V takšnem delovanju ne vidim konkretnih učinkov. Moj predlog je, da bi vsa panožna združenja rabila pomoč iz državnih skladov in da bi se merila učinkovitost gospodarsko interesnih združenj po panogah.

LITERATURA

- BOHINC, Rado. Upravljanje gospodarskih družb. Lege artis, Ljubljana, 1993.
- ČEFERIN, Emil. Upravljanje in vodenje kmetijskih zadrug. V: KOVAČIČ, Matija (ur.): Zadrugištvo in upravljanje zadrug, Zbornik 1993, Družba za razvoj podeželja, Ljubljana, 1993, str. 25.
- BRATINA, Borut. BOHINC, Rado. Upravljanje korporacij. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, 2005.
- IVANJKO, Šime. KOCBEK, Marijan. Korporacijsko pravo, Pravni položaj gospodarskih subjektov. GV Založba, Ljubljana, 2003.
- PUHARIČ, Krešo. Pravo družb in poslovno pravo. Uradni list. Ljubljana, 2006.
- AVSEC, Franci. Zakon o zadrugah s komentarjem. GV Založba, Ljubljana, 2008.
- VERDEL KOKOL, Vanja. Pravni učinki zastopanja v zastopniških poslih. Podjetje in delo, Ljubljana, 2004 št. 5, stran 803.
- JOVANOVIČ, Dušan. Poslovník o delu upravnega odbora in o delu izvršnih direktorjev. Podjetje in delo, Ljubljana, 2007 št. 6 - 7, stran 1499.
- SELINŠEK, Liljana. Pojem pravne osebe po ZOPOKD. Podjetje in delo, Ljubljana, 2007 št. 3 - 4, stran 608.
- MEŽNAR, Drago. Primerjava prednosti in slabosti pogodbe o zaposlitvi poslovodne osebe in pogodbe o poslovanju. Podjetje in delo, Ljubljana, 2008 št. 1, stran 138.

VIRI

Zakon o zadrugah (Ur. List RS št. 13/92, 13/93, 22/94, 35/96).

Zakon o gospodarskih družbah (prečiščeno besedilo do Ur. Lista RS št. 10/02).

Zakon o sodnem registru (Ur. List RS 13/94).

Zadružna pravila Kmetijske zadruge Šmarje z.o.o. (april 2008).

Pogodba o ustanovitvi GIZ Kranjska klobasa (november 2005).

Pravilnik o delovanju skupine GIZ Kranjska klobasa (januar 2008).

Imenik članstva GIZ Kranjska klobasa (april 2009).

Poslovnik skupščine GIZ geodetskih izvajalcev (marec 2003).

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

ZGD-1	Zakon o gospodarskih družbah
ZZad	Zakon o zadrugah
ZPr	Zadružna pravila
ZSReg	Zakon o sodnem registru

IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA

Spodaj podpisana Nataša Sternad izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga izdelala samostojno pod mentorstvom prof. mag. Niko Abrahamsberga in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

Diplomsko delo je lektoriral Mojmir CILENŠEK.

V Žalcu, 04.6.2009